

Powszechny

Dziennik praw krajowych i rządowych

dla

**kraju koronnego Galicyi i Lodomeryi z Księstwami
Ówścieńskim i Zatorskim tudzież z Wielkim
Księstwem Krakowskim.**

Część XXI.

Wydana i rozesłana dnia 29. Listopada 1851.

Allgemeines

Landes-Gezetz- und Regierungsblatt

für das

**Kronland Galizien und Lodomerien mit den Herzogthümern An-
schwiz und Zator und dem Großherzogthume Krakau.**

XXI. Stück.

Ausgegeben und versendet am 29. November 1851.

Jahrgang 1851.

Rozporządzenie Ministerstwa handlu, przemysłu i budowli publicznych z dnia 8. Grudnia 1850,

którem ogłasza się reorganizacja austrijackich spraw konsularnych w Hiszpanii.

Życzenie i widoki otworzenia żywszego handlowego obrotu między Austryją a Hiszpanią, niegdyś tak korzystnego dla państw obudwu, są powodem, że dla zastępstwa i podniesienia austrijackich spraw handlowych i żeglugi w Hiszpanii, postanowiono przedsięwziąć reorganizację tamiecznego austrijackiego konsularstwa.

W skutek podanego w tym względzie najuniżeńszego wniosku, opartego na uchwale, w radzie Ministrów zapadłej, raczył Najjaśniejszy Pan najwyższem postanowieniem z dnia 11. Października 1850 najlaskawiej w następujący sposób zatwierdzić istnienie i uczłonkowanie austrijackich urzędów konsularnych na wybrzeżu hiszpańskim, nie wyłączając Gibraltaru i wysp Balearskich:

I. Jeneralny konsulat w Barcelonie jako kierujący urząd konsularny dla całego wybrzeża hiszpańskiego na morzu śródziemnem od granicy francuskiej aż do okręgu Gibraltarskiego, włączając do tego wyspy Balearskie.

W tym rozległym powiecie konsularnym konsulat jeneralny wykonywać będzie na wybrzeżu Katalońskim od granicy francuskiej aż do Willanowy specjalną jurysdykcyją konsularną, a następujące urzędy konsularne od niego będą zawisłe:

1) Należące do jego specjalnego powiatu jurysdykcyjnego konsularne agencyje w Rosas, Palamos i Matara;

2) Wicekonsulat w Tarragonie, którego powiat urzędowy rozciąga się na wybrzeże Katalońskie od Willanowy (to miasto włączywszy) aż do granicy jeneralnego kapitaństwa w Walencyi, z konsularnemi agencyjami w Willanowie i Salon;

3) Wicekonsulat w Walencyi, którego powiat urzędowy rozciąga się przez wybrzeże jeneralnego kapitaństwa w Walencyi od granicy Katalońskiej aż do granicy jeneralnego kapitaństwa Murcyi z konsularnemi agencyjami w Vinaroz, Denia, Alicante i Torre Vieja;

4) Wicekonsulat w Kartagenie, którego powiat urzędowy rozciąga się przez wybrzeże jeneralnego kapitaństwa Murcyi, od granicy jeneralnego kapitaństwa Walencyi aż do granic kapitaństwa Granady;

5) Wicekonsulat w Maladze, którego powiat urzędowy rozciąga się przez wybrzeże jeneralnego kapitaństwa Granady, od granicy kapitaństwa Murcyi aż do okręgu Gibraltarskiego, z konsularną agencyją w Almeryi;

Erlaß des Ministeriums für Handel, Gewerbe und öffentliche Bauten vom 8. Dezember 1850,

womit die Reorganisirung des österreichischen Konsularwesens in Spanien kundgemacht wird.

Der Wunsch und die Aussicht auf die Anbahnung eines lebhafteren Handelsverkehrs zwischen Oesterreich und Spanien, welcher einst für beide Staaten so erspriesslich war, haben zu dem Beschlusse geführt, behufs der Vertretung und Förderung der österreichischen Handels- und Schiff-Fahrts-Interessen in Spanien eine Reorganisirung des dortigen österreichischen Konsularwesens vorzunehmen.

Seine Majestät haben über einen dießfalls auf Grundlage eines im Ministerrathe gefaßten Beschlusses erstatteten allerunterthänigsten Vortrag mit der Allerhöchsten Entschließung vom 11. Oktober 1850 den Bestand und die Gliederung der österreichischen Konsularämter an der Küste von Spanien mit Einschluß von Gibraltar und der Balearischen Inseln in nachstehender Weise Allergnädigst zu genehmigen geruht:

I. Generalkonsulat in Barcelona als leitendes Konsularamt für die gesammte Küste Spaniens im mittelländischen Meere von der französischen Grenze bis zum Gebiete von Gibraltar mit Einschluß der Balearischen Inseln.

In diesem weiten Konsularbezirke wird das Generalkonsulat an der Küstenstrecke Kataloniens von der französischen Grenze bis Villanova die spezielle Konsularjurisdiktion ausüben, und wird übrigens folgende Konsularämter unter seiner Dependenz haben:

1. Die zu seinem speziellen Jurisdiktions-Bezirke gehörigen Konsularagenzien in Rosas, Palamos und Mataro;

2. Das Vizekonsulat in Tarragona, dessen Amtsbezirk sich auf die katalonische Küste von Villanova (dieses mit inbegriffen) bis an die Grenze der Generalkapitänerie Valenza erstreckt, mit den Konsularagenzien in Villanova und Salon;

3. Das Vizekonsulat in Valenza, dessen Amtsbezirk sich über die Küste der Generalkapitänerie Valenza von der katalonischen Grenze bis zu jener der Generalkapitänerie Murcia erstreckt, mit den Konsularagenzien in Binaroz, Denia, Alicante und Torre Vieja;

4. Das Vizekonsulat in Kartagena, dessen Amtsbezirk sich über die Küste der Generalkapitänerie Murcia von der Grenze der Generalkapitänerie Valenza bis zu jener von Granada erstreckt;

5. Das Vizekonsulat in Malaga, dessen Amtsbezirk sich über die Küste der Generalkapitänerie Granada von der Grenze jener von Murcia bis zum Gebiete von Gibraltar erstreckt, mit der Konsularagenzie in Almeria.

6) Wicekonsulat w Palmie na wyspie Majorce, którego powiat urzędowy rozciąga się przez wyspy Balearskie z konsularnymi agencjami w Mahon i Iviza.

III. Konsulat w Gibraltarze, którego powiat urzędowy obejmuje miasto to i okręg tegoż.

IIII. Jeneralny konsulat w Cadiz, jako kierujący urząd konsularny dla południowego wybrzeża Hiszpanii od okręgu Gibraltarskiego do granicy portugalskiej, z dwoma zawisłymi od niego agencjami konsularnymi w Algeiras i San Lucar de Barameda.

IV. Zaprowadzone na zachodnim i północnym wybrzeżu Hiszpanii od portugalskiej aż do francuskiej granicy, a od c. k. jeneralnego konsulatu w Paryżu zawisłe urzędy konsularne, mianowicie:

1. Konsulat w Korunnie z konsularnymi agencjami w Vigo, Ferrol, Riba de Eva i Gijon;

2. Wicekonsulat w Bilbao z konsularnymi agencjami w Santander i San Sebastian.

Bruck m. p.

138.

Obwieszczenie Rządu krajowego z dnia 26. Lutego 1851 *),
którem przepisy dla kontroli przy wyrobie piwa dolnego fermentu,
zwanego także leżakiem ogłaszają się,

Gdy w Galicyi wzmaga się wyrob piwa tak zwanego dolnego fermentu, czyli leżaka, a zachować się mające postępowanie wyrobowe we względzie procesu robienia, odpostępowania z piwem górnego fermentu, tak dalece się odróżnia, iż kontrola, względem piwa dopiero rzeczzonego dotychczas zachowywana, jak i prowadzenie rejestrów, w zastosowaniu do piwa dolnego fermentu, okazały się niedostatecznymi; przeto zgodnie z ustawą o podatku konsumcyjnym, i stosownie do przepisów ogłoszonych okólnikiem z dnia 28. Marca 1835 za l. 15565 **), na zasadzie rozporządzenia wys. c. k. Ministerstwa skarbu z dnia 23. Lutego 1850 za l. 1734/148 względem prowadzenia rejestrów i kontroli dochodowej przy pobieraniu podatku konsumcyjnego od piwa, obwieszcza się dla powszechnego zachowania, co następuje:

*) Rozporządzeniem krajowej Dyrekcji skarbowej z dnia 21. Stycznia 1851, za l. 3551 zostały o tem zawiadomione wszystkie administracje powiatowe i organa straży skarbowej.

***) W zbiorze ustaw prow. część I. z roku 1835, nr. 58, strona 172.

6. Das Vizekonsulat in Palma auf der Insel Majorca, dessen Amtsbezirk sich auch über die Balearischen Inseln erstreckt, mit den Konsularagenzien in Mahon und Iviza.

II. Konsulat in Gibraltar, dessen Amtsbezirk diese Stadt und deren Gebiet umfaßt.

III. Generalkonsulat in Cadix als leitendes Konsularamt für die Südküste Spaniens vom Gebiete von Gibraltar bis zur portugiesischen Grenze mit zweien demselben untergeordneten Konsularagenzien in Algeiras, und San Lucar de Barameda.

IV. Die an der West- und Nordküste Spaniens von der portugiesischen bis zur französischen Grenze aufgestellten, und dem k. k. Generalkonsulate in Paris untergeordneten Konsularämter und zwar:

1. Das Konsulat in Corunna mit den Konsularagenzien in Vigo, Ferrol, Ribade Oya und Oijon.

2. Das Vizekonsulat in Bilbao mit den Konsularagenzien in Santander und San Sebastian.

Bruck m. p.

138.

Kundmachung des Landesguberniums vom 26. Februar 1851 *), womit die Kontrols-Bestimmungen bei der Erzeugung des Unterzeug- oder Lagerbieres bekannt gegeben werden.

Da in Galizien die Erzeugung des sogenannten Unterzeug- oder Lagerbieres in Aufnahme kommt, und das hierbei beobachtet werdende Gewerbs-Verfahren in Ab-sicht auf den Gährungsprozeß von der Behandlungsweise des Oberzeugbiers so bedeutend abweicht, daß die bezüglich der zuletzt erwähnten Gattung bisher gehandhabte Kontrolle und die Registerführung in der Anwendung auf das Unterzeugbier ungenügend erscheinen, so wird im Einklange mit dem Verzehrssteuer-Gesetze und in Ver-folg der mit dem Kreis schreiben vom 28. März 1835 Z. 15565 **) kundgemachten Bestimmungen im Grunde Erlasses des hohen k. k. Finanz-Ministeriums vom 23. Fe-bruar 1850 Z. 1734/148 in Ab-sicht auf die Registerführung und Gefälls-Kontrolle bei der Einhebung der Verzehrssteuer vom Bier Folgendes zur allgemeinen Dar-nachachtung bekannt gegeben:

*) Mit dem Erlaße der Finanz-Landes-Direktion vom 21. Jänner 1851 Z. 3551, sind davon auch die sämtlichen Kameral-Bezirks-Verwaltungen und Finanzwach-Organen in Kenntniß gesetzt worden.

**) In der I. Abtheilung der Provinzial-Gesetzsammlung vom Jahre 1835, No. 58, Seite 172.

1. Piwo dolnego fermentu spuszczone ma być prosto z kilsztoku, lub gdzie browary nie są potemu urządzone, z szpilki, do przygotowanych umyślnie na to kadzi fermentacyjnych, które się w osobnym lokalu, piwnicą fermentacyjną zwaną, utrzymuje, i tam zostawia przez 6 do 14 dni, aby zwolna robiło; a gdy już zupełnie wyrobi, jeżeli nie będzie zaraz złane do zwyczajnych beczek, i na sprzedaż wydane, przelewa się do piwnicy składowej w bednie, z kąd dopiero do zwyczajnych piwnych beczek nalewane i staczane bywa.

2. Lokalności przeznaczone do wyrobu i przechowania piwa dolnego fermentu (piwnica fermentacyjna i piwnica składowa) tudzież, narządy i naczynia (kadzie fermentacyjne i bednie składowe), bądź one w samym zabudowaniu browaru, bądź w innem miejscu się znajdują, podlegają kontroli urzędu dochodowego (okólnik z dnia 28 Marca 1835 za l. 15565, dodatek do §. 6. '18. *) i mają one, tak w opisanu, które §fem 12. ustawy o podatku konsumcyjnym z dnia 5. Lipca 1829 **), jest nakazanem, jako i w protokóle, co do sprawdzenia tegoż opisanu sporządzonym, a mianowicie narządy i naczynia, podług numerów, i co do objętości być wykazane, i przez urząd dochodowy nacechowane.

Kadzie fermentacyjne, w których dla nastąpić mającego robienia, próżne miejsce zostawione być musi, które więc w zupełnej swej objętości użytymi być nie mogą, zostaną podzielone na tyle działów, ile ich warzący piwo zażąda, i te w bitemi klamrami opatrzone.

Tak na naczyniach, jako i beczkach na skład przeznaczonych, oprócz znaków urzędu konsumcyjnego z c. k. orłem, wyciśnięte także będą liczby porządkowe, i liczby ich objętość wskazujące.

3. W meldunku, jako warka piwa dolnego fermentu przedsięwziętą będzie, należy oprócz podania o warzeniu piwa dolnego fermentu, poszczególnić także każdą fermentacyjną, w której to piwo robić ma.

Gdyby do jednej warki więcej kadzi fermentacyjnych potrzebowano, nateneczas podać należy nie tylko numer każdej kadzi, ale także i objętość, jaką w niej piwo z odniesieniem się do białej klamry znakowej zajmować będzie.

*) W zbiorze ustaw prow. z roku 1835, stronnica 178.

**) Również z r. 1829, nr. 86, stron. 196.

1. Das Unterzeuggbier ist unmittelbar aus dem Kühlstocke, oder wo die Bräuerien hiernach nicht eingerichtet sind, aus dem Zusammengußbottiche in eigends dafür vorgerichtete Gährbottiche, welche in einem besonderen Lokale, Gährkeller genannt, unterhalten werden, zu übertragen, und wird daselbst der langsamen Gährung, welche von 6 bis 14 Tage dauert, überlassen, und nach vollendeter Gährung, wenn es nicht gleich in die gewöhnlichen Fässer gefüllt zum Verschleife ausgestoßen wird, in die Lagerfässer in dem Lagerkeller übertragen, von wo aus es sodann erst in die gewöhnlichen Bierfässer überfüllt und ausgestoßen wird.

2. Die zur Erzeugung und Aufbewahrung des Unterzeuggbieres bestimmten Lokalitäten (Gährkeller, Lagerkeller) so wie die Werksvorrichtungen und Gefäße (Gährbottiche, Lagerfässer) sie mögen im Bräuhaus=Lokale selbst oder in einem anderen Orte sich befinden, unterliegen der gefällsämlichen Kontrolle (Kreis schreiben vom 28. März 1835 Z. 15565 Anhang zum §. 6 und 8 *), und müssen in der im §. 12 des Verzehrungssteuergesetzes vom 5. Juli 1829 **) vorgeschriebenen Beschreibung, so wie auch in dem über die Verifizirung dieser Beschreibung aufzunehmenden Protokolle, und zwar letztere den Nummern und dem Rauminhalte nach ersichtlich gemacht, und der gefällsämlichen Bezeichnung unterzogen werden.

Die Gährbottiche, da sie wegen des für den Gährungsprozeß leer zu lassenden Raumes nach ihrer vollen Inhaltsfähigkeit nicht benützt werden können, werden in so viele Abstufungen, als es die Gewerbspartei wünscht, abgehammt und mit Hammklammern versehen.

Sowohl auf diese Gefäße als auch auf die Lagerfässer werden außer der gefällsämlichen Bezeichnung mit dem k. k. Adler, auch die Nummern und die den Rauminhalt andeutenden Zahlen angebracht werden.

3. In den Anmeldungen über die Vornahme eines Gebräudes von Unterzeuggbier ist neben der Angabe, daß Unterzeuggbier gebraut werden wird, auch der Gährbottich, in welchem das Bier der Gährung überlassen werden wird, anzugeben.

Sollen für ein Gebräu mehrere Gährbottiche in Verwendung kommen, so muß in der Anmeldung nicht nur die Nummer eines jeden Bottiches, sondern auch der in jedem derselben zu verwendende Raum mit Bezug auf die Hammklammer angegeben werden.

*) In der Provinzial-Gesetzsammlung vom Jahre 1835, S. 178.

**) Desgleichen in jener vom Jahre 1829, Nr. 86, S. 196.

4. Piwo dolnego fermentu, tak jak każdy inny war piwa, należy każdego razu stosownie do §. 1. powołanego wyżej okólnika przed spuszczeniem go z kilstoka zaciągnąć do rejestru wyrobu z całą ilością zameldowanych wiader.

5. O ilości piwa dolnego fermentu, zlewane do kadzi fermentacyjnych, piwowar księgę piwniczną podług wzoru A. prowadzić powinien, do tejsze każdą warkę przy zlewaniu do kadzi fermentacyjnych zapisywać, i tamże wyszczególnić liczbę porządkową rejestru przychodowego, pod którą warka w nim zapisana, tudzież datę zlewu, numeru kadzi, i objętość, jaką w nich spuszczone piwo zajmuje.

6. Po ukończonej fermentacji należy z każdej kadzi na raz spuścić piwo albo do beczek do toczenia przeznaczonych eymentowanych i urzędownie cechowanych, albo zlać je do bedni dla dłuższego przechowania w piwnicy składowej.

W pierwszym razie, mianowicie gdy piwo spuszczone jest do zwyczajnych beczek piwnych z przeznaczeniem, aby je zaraz staczać i wydawać, zachować należy wszystkie przepisy, w ogólności o warzeniu piwa wydane.

Przelane piwo piwowar zapisać winien do księgi piwnicy fermentacyjnej, z podaniem dnia skutecznego przelania, tudzież liczby beczek nalanych, i ilości w nich zawierającego się piwa. Ubytek, jaki się przy zlewaniu przez wyschnięcie i rozlewki okaże, w księdze piwnicy fermentacyjnej wykazany być powinien, a zarazem tenże tak samo, jak piwo do pomienionych beczek dla sprzedaży zlane, mianowicie ubytek zaraz po ściągnięciu całej warki, zaś wydane piwo, nim transport z browaru wyruszy, w rejestrze rozchodu pod rubryką wydatku umieszczone być ma. Jeżeli zaś piwo dolnego fermentu do bedni składowych przelane będzie z kadzi fermentacyjnych, lub ściągnięte do zwyczajnych beczek dla złożenia go i przechowania w piwnicy składowej, wtedy przelanie to nie tylko zaciągnięte być musi do księgi piwnicy fermentacyjnej z przytoczeniem dnia, kiedy się to stało, numerów piwnicy i bedni składowych, albo liczby beczek piwnych i ilości zlanego do nich piwa, ale także i w rejestrze rozchodu umieścić należy w rubryce wydatku tak nalaną ilość piwa, jako i ubytek, który przez wyschnięcie i rozlewki przy tem okaże się, albowiem na piwo mieszczony w piwnicach składowych, osobna księga prowadzić się ma.

7. Powinien mianowicie piwowar prowadzić księgę piwnicy składowej dla każdej takiej piwnicy podług wzoru B., i w tej zapisywać schowanie każdej warki z oznaczeniem dnia, numeru, pod któremi przeniesienie tejsze do piwnicy składowej, w rejestrze rozchodowym zaciągnięte, jakoteż liczby wiader piwa

4. Das Unterzeughier ist so wie jedes andere Biergebräude nach §. 1 des oben bezogenen Kreisfchreibens jedesmal vor der Ablassung desselben vom Kühlstocke in das Erzeugungeregister mit der ganzen angemeldeten Eimerzahl einzustellen.

5. Ueber das Unterzeughier, welches in die Gährbottiche übertragen wird, hat der Bräuer ein Gährkellerbuch nach dem Muster A. zu führen, in dasselbe jedes Gebräude bei der Einfüllung in die Gährbottiche einzutragen und darin die Post des Empfangsregisters, unter welcher das Gebräude daselbst eingestellt wurde, das Datum der Einfüllung, die Nummern der Bottiche und den Rauminhalt, welcher zur Füllung verwendet wird, aufzuzeichnen.

6. Nach vollendeter Gährung muß jeder Bottich auf einmal abgezogen und das Bier entweder in die zum Ausstoßen bestimmten zimentirten und gefällsämtlich bezeichneten Fässer gefüllt, oder zur längeren Aufbewahrung in dem Lagerkeller in die Lagerfässer gebracht werden.

Im ersten Falle, wenn nämlich das Bier in die gewöhnlichen Bierfässer mit der Bestimmung gleich zum Verschleiße ausgestoßen zu werden, gefüllt wird, haben alle bei dem Biergebräude im Allgemeinen bestehenden Vorschriften in Anwendung zu kommen.

Das überfüllte Bier hat der Bräuer in dem Gährkellerbuche mit Angabe des Tages der stattgefundenen Ueberfüllung, der Zahl der gefüllten Fässer und der Menge des in denselben enthaltenen Biers als abgelassen aufzuzeichnen. Der bei diesen Ueberfüllen sich veroffenbarende Abgang durch Schwendung und Abfälle ist in dem Gährkellerbuche ersichtlich zu machen, dieser aber so wie das zum Verkaufe in die erwähnten Fässer gefüllte Bier und zwar der Abgang gleich nach bewirkter Ueberfüllung des ganzen Gebräudes, das ausgestoßene Bier aber, bevor die Ladung das Bräuhaus verläßt, in dem Ausstoßregister in Ausgabe zu stellen. Wird dagegen das Unterzeughier aus den Gährbottichen in die Lagerfässer übertragen, oder in die Bierfässer mit der Bestimmung in den Lagerkeller geschafft und daselbst aufbewahrt zu werden, gefüllt, so ist diese Uebertragung nicht nur in dem Gährkellerbuche unter Anführung des Tages, an welchem dieses geschieht, der Nummer des Lagerkellers, dann der Lagerfässer, bei Bierfässern der Zahl derselben und der Menge des Biers ersichtlich zu machen, sondern auch in dem Ausstoßregister und zwar sowohl die überfüllte Biermenge, als auch der sich hierbei veroffenbarte Abgang durch Schwendung und Abfälle in Ausgabe zu stellen, indem über das in den Lagerkellern befindliche Bier abgeseondert Buch geführt wird.

7. Der Bräuer hat nämlich für jeden Lagerkeller ein Lagerkellerbuch nach dem Muster B. zu führen, und darin die Einlagerung eines jeden Gebräudes mit Bestimmung des Tages, der Nummer, unter welcher die Uebertragung desselben in den Lagerkeller in dem Ausstoßregister eingetragen erscheint, und der Eimerzahl desselben, sowie mit der

też warki, tudzież z podaniem numerów tych beczek, do których nalana będzie, aby każdego czasu stan piwnicy składowej z rejestrami porównać można.

8. Nie wolno wydawać piwa z piwnicy składowej w czasie składania go do piwnicy, i dopóki cała warka, która złożona być ma w tej piwnicy znajdować się, i do księgi piwnicy składowej na przychód zapisaną nie będzie.

9. Wydanie piwa z piwnicy składowej należy każdego razu, nim wyjdzie z piwnicy, w księdze piwnicznej z podaniem liczby wiader piwa do cymentowanych beczek ściągniętego pod rubryką wydatku umieścić, i rachunek z tej piwnicy aż do zupełnego wypróżnienia piwnicy tym sposobem prowadzić, aby z ostatnim wydatkiem piwa z piwnicy, księga piwniczna natychmiast zamknięta, i zgodność stanu piwnicy z porównania przychodu z rozchodem sprawdzoną być mogła.

Księgę piwniczną oddać ma piwowar razem z rejestrami wyrobowemi.

Za zaniedbane, nierzetelne, lub nieporządne prowadzenie księgi piwnicy fermentacyjnej, lub księgi piwnicy składowej, gdzie takowe prowadzić nakazano, wymierzone będą kary §fami 387 do 392 ustawy karn. na przestępstwa dochodowe postanowione.

10. Piwo na własny użytek piwowara, jego domowników i sług, jak równie na wyszynk w zabudowaniu browarnianem przeznaczone, za każdym wyprowadzeniem go z komory fermentacyjnej, albo z piwnicy składowej, zaraz w lokalnościach dla domowego spożycia przeznaczonych umieszczonem być powinno, takowe lokalności stóśownemi napisami opatrzone być mają, i z żadną inną piwnicą lub innym schowem w komunikacji być nie mogą, a nim się to piwo tam dostanie, w rejestrze rozchodu, odnośnie zaś, jeżeli z piwnicy składowej wzięte będzie, w księdze piwnicy składowej pod rubryką wydatku zapisane być ma.

Beczki wypróżnione, zaraz po wypróżnieniu z piwnicy wyniesione być mają.

Gołuchowski m. p.

Angabe der Nummern jener Fässer, in welche dasselbe gefüllt wird, einzustellen, damit der Stand des Lagerkellers jederzeit mit den Registern verglichen werden könne.

8. Es ist nicht gestattet, aus dem Lagerkeller eine Abgabe des Bieres während der Einkellerung desselben, und bevor nicht das ganze Gebräu, welches eingelagert werden soll, in demselben enthalten ist, und in dem Lagerkellerbuche im Empfang erscheint, zu machen.

9. Die Abgabe des Biers aus dem Lagerkeller muß jedesmal, bevor dasselbe aus dem Keller kommt, in dem Kellerbuche unter Angabe der in die zimentirten Fässer abgezogenen Cimerzahl in die Ausgabe gestellt, und die Kellerverrechnung bis zur gänzlichen Entleerung des Kellers dergestalt fortgeführt werden, daß mit der letzten Abgabe des Biers das Kellerbuch sogleich abgeschlossen und aus dem Vergleiche des Empfanges mit der Ausgabe die Richtigkeit des Kellerstandes erhoben werden könne.

Das abgeschlossene Kellerbuch hat der Bräuer zugleich mit den Gewerbsregistern zu übergeben.

Auf die unterlassene, oder unrichtige, oder unregelmäßige Führung des Gährkellerbuches oder des Lagerkellerbuches, wo solches zu führen angeordnet ist, finden die Bestimmungen der §§. 387 bis 392 des Gefälls = Strafgesetzes Anwendung.

10. Das zum eigenen Genuße des Bräuers, seiner Hausgenossen und Dienstleute, so wie das zum Ausschank innerhalb des Bräuhauses gewölbete Bier muß bei dem jedesmaligen Ausstoßen aus der Gährkammer oder dem Lagerkeller sogleich in die zur Hausverzehrung bestimmten Lokalitäten, welche mit den entsprechenden Ueberschriften versehen sein müssen und mit keinem anderen Keller oder Behältnisse in Verbindung stehen dürfen, eingelagert, und bevor sie dahin gelangen, in dem Ausstößregister und beziehungsweise, wenn diese Einlagerung aus dem Lagerkeller geschieht, in dem Lagerkellerbuche in Ausgabe gestellt werden.

Die entleerten Biergefäße sind aus dem Keller gleich nach ihrer Entleerung wegzuschaffen.

Goluchowski m. p.

Wzór A. do Nru. 138.

Księga piwnicy fermentacyjnej na kadzie fermentacyjne

Z l a n o							
Liczba porządkowa	Warka zapisana w rejestrze wyrobu na miesiąc Styczeń 1851 pod liczbą porządkową	D z i e ń z l a n i a	Nr. kadzi fermen- tacyj- nych	poje- dyńczo		razem	
				wiad.	m.	wiad.	m.
1	liczba porządkowa rejestru 2. z d. 3. Stycznia 1851	d. 4. Stycznia 1851	1	25	—	50	—
			2	25	—		
2	liczba porządkowa rejestru 12. z d. 12. Stycznia 1851	d. 13. Stycznia 1851	3	30	—	50	—
			4	20	—		

Muster A. zu No. 138.

Gähr-Kellerbuch über die Gährbottiche des Bräuhauses

E i n g e f ü l l t

Post-Nr.	Das Gebräude kömmt in dem Erzeugungs-Register für den Monat Jänner 1851 unter Post	Tag der Einfüllung	Nr. der Gährbottiche	Einzeln		Zusammen							
				Ein.	M.	Ein.	M.						
1	Register Post-Nro. 2 vom 3. Jänner 1851.....	am 4. Jänner 1851....	1	25	—	50	—						
			2	25	—			2	Register Post-Nro. 12 vom 12. Jänner 1851	am 13. Jänner 1851	3	30	—
2	Register Post-Nro. 12 vom 12. Jänner 1851	am 13. Jänner 1851	3	30	—	50	—						
			4	20	—								

des N. N. in Lemberg unter Konstr. Nr.

A b g e l a s s e n

Tag der bewirkten Ablassung	in die		Einzeln		Zu- sammen		
	Lager- Fässer	Bierfässer à					
		Nr.	2 Ein. 12 Maß	1 Ein. 6 Maß	Ein.	Maß	Ein.
Am 18. Jänner 1851.....	1	—	—	15	—	50	—
	2	—	—	15	—		
	3	—	—	18	—		
Der Abgang durch Schwendung und Abfälle beträgt	—	—	—	2	—	50	—
Am 27. Jänner 1851.....	—	18	—	41	3 ² / ₄	50	—
	—	—	6	6	36		
Der Abgang durch Schwendung und Abfälle beträgt von diesem Gebäude.....	—	—	—	2	3	50	—

Wzór B. do Nr. 138.

Księga piwnicy składowej na piwo dolnego fermentu.

Złożono do piwnicy							
Liczba porządkowa	Dzień złożenia do pi- wnicy	zapisano w rejestrze rozchodu z miesiąca Stycznia 1851 pod l. porząd.	skła- dowe	piwne		Ilość	
			b e c z k i				
			Nro.	o 2 wiadr. 12 m.	o 1 wiadr. 6 m.	wiad. miar	
				liczba			
1	18. Stycznia 1851	l. porząd. 24. z d. 18. Stycznia 1851	1	—	—	15	—
			2	—	—	15	—
			3	—	—	18	—
2	27. Stycznia 1851	l. porząd. 34. z d. 27. Stycznia 1851	—	18	—	41	3 1/2
			—	—	6	6	36
Razem						95	39 1/2

w browarze N. N. we Lwowie pod l. konskryp.

W y d a n o

Liczba porządkowa	Dzień wydania	z bedni składowej Nro.	beczkami piwnymi cymen- towanemi c		w beczkach piwnych o		Ilość	
			2 wiadr. 12 m.	1 wiadr. 6 m.	2 wiadr. 12 m.	1 wiadr. 12 m.	wiad.	miar
			liczba		liczba			
1	1. Lutego 1851 na dolewek	1	6	1	—	—	14	35 ² / ₃ 7
2	3. Lutego 1851 na dolewek	2	4	3	—	—	14	35 ² / ₄ 7
3	5. Lutego 1851 na dolewek	3	7	1	—	—	17	5 37 ² / ₃
4	7. Lutego 1851	—	—	—	6	—	13	29 ² / ₄
5	10. detto	—	—	—	—	6	6	36
6	15. detto	—	—	—	6	—	13	29 ² / ₄
7	25. detto	—	—	—	6	—	13	29 ² / ₄
Razem							95	39 ² / ₄

Muster **B.** zu No. 138.

Lager = Kellerbuch über das Unterzeughier in dem Bräuhaus

G i n g e l a g e r t

Post-Nr.	Tag der geschehenen Einlagerung	Kommt in Ausstoß- Register vom Monat Jänner 1851 unter Post-Nr.	Lager =		Bier =		Quantität	
			F ä s s e r				Sim.	Maß
			Nr.	von	von	Anzahl		
				2 Eimer 12 Maß	1 Eimer 6 Maß			
1	18. Jänner 1851	Post-Nr. 24 vom 18. Jänner 1851	1	—	—	15	—	
			2	—	—	15	—	
			3	—	—	18	—	
2	27. Jänner 1851	Post-Nr. 34 vom 27. Jänner 1851	—	18	—	41	3 1/2	
			—	—	6	6	36	
Zusammen				95		39 1/2	

des N. N. in Lemberg Konf. Nr.

A u s g e f t o f f e n

Post = Nr.	T a g der erfolgten Ausstossung	Aus dem Lager= Fasse Nr.	Mittelst der zim= mentirten Bier= fässer à		In Bierfässern à		Quantität	
			2 Eimer 12 Maß	1 Eimer 6 Maß	2 Eimer 12 Maß	1 Eimer 12 Maß	Eim.	Maß
			A n z a h l		A n z a h l			
1	1. Februar 1851	1	6	1	—	—	14	35 ² / ₃
	zur Zufüllung	—	—	—	—	—	—	7
2	3. Februar 1851	2	4	3	—	—	14	35 ² / ₃
	zur Zufüllung	—	—	—	—	—	—	7
3	5. Februar 1851	3	7	1	—	—	17	5
	zur Zufüllung	—	—	—	—	—	—	37 ² / ₃
4	7. Februar 1851	—	—	—	6	—	13	29 ² / ₃
5	10. detto —	—	—	—	—	6	6	36
6	15. detto —	—	—	—	6	—	13	29 ² / ₃
7	25. detto —	—	—	—	6	—	13	29 ² / ₃
	Zusammen						95	39 ² / ₃

Cesarskie rozporządzenie z dnia 2. Marca 1851.

(w Dzienniku praw państwa, część XX, nr. 70. wydana dnia 3. Kwietnia 1851),

moca którego ustanawia się organizację nauk przemysłowych w ogólności, i założenie szkół realnych w szczególności.

Zatwierdzam niniejsze wnioski, polecając oraz Memu ministrowi wyznań i oświecenia, ażeby według takowych postępował przy organizacyi nauk technicznych; równie też dozwalam, ażeby wydatki potrzebne na obiedwie szkoły realne w Wiedniu, i na szkołę realną czeską w Pradze pokrytemi zostały z funduszu szkolnego. Co do uzupełnienia stanowych szkół realnych w Pradze i w Graeu, tudzież szkół realnych w Reichenbergu i w Rakonicach, równie jak co do założenia zaprojektowanych szkół realnych w Bernie, we Lwowie, w Krakowie, w Lincu, w Solnogradzie, w Insbruku, w Celowcu, Lublanie, Tryjeście, w Zadrze i w Opawie, i co do reorganizowania zakładów technicznych, należy niezwłocznie rozpocząć potrzebne kroki, i w swoim czasie przedłożyć Mi odpowiednie wnioski do zatwierdzenia.

Franciszek Józef m. p.**Thun m. p.**

Aneks do Nru. 139.

Najpoddany wniosek najwierniejszego Ministra wyznań i oświecenia, Leona hr. Thun,

ściągający się do nauk przemysłowych w ogólności, i do założenia szkół realnych w szczególności.

Miłościwy Panie!

Kiedy za pomocą znacznej liczby zakładów, przyłożono wszelkiego starania do szerzenia w Austrii oświaty, jakiej w drodze nauk gimnazyjalnych dostąpić można, były bardzo niedokładnie uwzględnione środki do podniesienia tej gałęzi oświaty publicznej, której zadaniem jest dostarczyć przemysłowym obywateli klasom nauk, jakich w swym zawodzie potrzebują. Istnieją wprawdzie instytuta techniczne, zdolne zadosyć uczynić potrzebom tych, którzy szukają wykształcenia technicznego, popartego na zasadach ścisłej naukowości, a szczególnie polegającego na głębszych naukach matematycznych; oczywisty zaś brak jest w szkołach pośrednich, mających zadanie rozszerzania wiadomości technicznych, nie dążące do tak wysoko wytkniętych celów naukowych.

A przecież takie szkoły z wielu miar są niezbędnie potrzebnymi. Jak niestosownem by było, zakładać uniwersytety, nie postarawszy się, przez zaprowadzenie gimnazyjów o dostateczne przygotowanie tych, którzy na uniwersytet uczęszczać mają; równie też, wyższe instytuta techniczne, nie mogą odpowie-

Kaiserliche Verordnung vom 2. März 1851,

(im Reichs-Gesetzblatte, XX. Stück, Nro. 70, ausgegeben am 3. April 1851),

wodurch die **Organisation des gewerblichen Unterrichtes überhaupt, und die Errichtung von Realschulen insbesondere festgesetzt werden.**

Ich genehmige diese Anträge, ermächtige Meinen Minister für Kultus und Unterricht darnach bei der Organisation des technischen Unterrichtes vorzugehen, und bewillige die Bestreitung der für die beiden Realschulen zu Wien und die böhmische Realschule zu Prag erforderlichen Auslagen aus den Studienfonds. Wegen Vervollständigung der ständischen Realschulen in Prag und Graz und der Realschulen in Reichenberg und Rakonitz, so wie wegen Errichtung der beantragten Realschulen in Brünn, Lemberg, Krakau, Linz, Salzburg, Innsbruck, Klagenfurt, Laibach, Triest, Zara und Troppau, ferner wegen Reorganisation der technischen Institute sind die nöthigen Verhandlungen unverzüglich zu pflegen und Mir, seiner Zeit, zur definitiven Genehmigung vorzulegen.

Franz Joseph m. p.

Thun m. p.

Beilage zu Nro. 139.

Allerunterthänigster Vortrag des treuehorsaamsten Ministers des Kultus und Unterrichtes, Leo Grafen von Thun,

den gewerblichen Unterricht überhaupt und die Errichtung von Realschulen insbesondere betreffend.

Allergnädigster Herr!

Während in Oesterreich für die auf dem Wege der Gymnasialstudien zu erreichende Bildung durch eine bedeutende Zahl von Anstalten gesorgt ist, ward für jene Richtung des öffentlichen Unterrichtes, welcher die Aufgabe hat, den industriellen Klassen der Bürger die Bildung, die sie benötigen, zu geben, sehr ungenügend vorgesehen. Wohl bestehen technische Institute, welche geeignet sind, dem Bedürfnisse derjenigen zu entsprechen, die eine wissenschaftliche und besonders auf tieferen mathematischen Studien begründete technische Ausbildung suchen. An Mittelschulen aber, welche bestimmt sind, technische Kenntnisse zu verbreiten, ohne sich dabei so hohe, wissenschaftliche Ziele zu stecken, ist auffallender Mangel.

Und doch sind solche Schulen in mehrfacher Beziehung ein unabweisliches Bedürfnis. Wie es unangemessen wäre, Universitäten zu schaffen, ohne durch Errichtung von Gymnasien, für eine genügende Vorbereitung derjenigen, welche die Universität besuchen sollen, vorzusehen, eben so wenig können höhere technische Institute ihrer Bestimmung

dzień swemu przeznaczeniu tam, gdzie nie masz szkół realnych. Było zatem niezbędną potrzebą przy instytutach technicznych, zaprowadzić szkoły realne. Istniejące przy instytutach technicznych w Wiedniu i Pradze szkoły realne, tak są przepelnione uczniami, że już niepodobnem się staje wykładanie nauk ze skutkiem pożądanem, i należyte prowadzenie uczniów, równie i karność w nich potrzebna, utrzymywana być nie może.

Wszakże szkoły pośrednie w mowie będące, nie tylko służyć mają jako zakłady przygotowawcze do wyższych instytutów politechnicznych; mają one także osobne oddzielne zadanie.

Przeznaczeniem ich jest dostarczać uczniom, nie mającym zamiaru postępować do szkół wyższych, tego wykształcenia w zawodzie technicznym, którego osiągnąć można bez głębszego badania naukowego, a tem samem podać sposobność właściwemu stanowi przemysłowemu do nabierania wiadomości, w swoim zawodzie potrzebnych, w sposób jak najprostszy.

Przy dotychczasowem urządzeniu nauk publicznych nie była w stanie liczna i ważna klasa ludności, trudniąca się rękodziełem i przemysłem, nabyć tego wykształcenia technicznego, które się stało powszechną i daleko sięgającą potrzebą. Skutki tego są widoczne, i w tem leży główna przyczyna, dla której przemysłowość w Austrii w pewnych gałęziach nie zdołała wyrównać zachodnim sąsiadom naszym.

W obecnej chwili, kiedy zaprowadzone być mają zmiany w taryfie cłowej austryjackiej, przez które system prohibicyjny zupełnie zniesionym zostanie; i kiedy się zdąży do urzeczywistnienia pomysłu utworzenia związku cłowego w środkowej Europie, pomysłu, który przez wartość swoją wewnętrzną, zwycięstwo otrzyma, usunięcie owych przeszkod, stało się potrzebniejszym, jak kiedykolwiek w innej poprzedzającej epoce.

Przemysł austryjski, ma być w położeniu wytrzymania konkurencyi z zagranicą we wszystkich gałęziach; ażeby tego mógł dokazać, powinien mieć także takie same warunki rozwoju. Położenie geograficzne Austrii w samym środku Europy nad strumieniem najpotężniejszym w tej części świata, która za pomocą kolei żelaznych z jednej strony z morzem adryjatykiem, z drugiej z morzem bałtykiem i północnem, połączoną zostanie, obfitość krajów koronnych w najrozmaitsze płody, siły zdrowe i rozmaitość w zdolnościach narodów, do tego państwa należących, są rękojmią wielkiego i naturalnego rozwoju jego przemysłu.

Nie potrzeba nic więcej, jak tylko, ażeby korzyści, które poprzednio i bezpośrednio wykształcenie techniczne rękodzielnikowi nastrecza, upowszechnione zostały, a przemysł austryjski będzie mógł bez obawy iść w zawody z prze-

da gehörig entsprechen, wo noch keine Realschulen vorhanden sind. Darum sah man sich gezwungen den technischen Instituten Realschulen beizufügen. Die an den technischen Instituten in Wien und Prag bestehenden, sind nun schon in solcher Weise mit Schülern überfüllt, daß ein erwünschter fruchtbringender Unterricht und eine geregelte Leitung derselben zur Unmöglichkeit wird, und die nothwendige Disziplin daselbst nicht gehandhabt werden kann.

Aber nicht blos als Vorbereitungsanstalten für höhere technische Institute sollen diese Mittelschulen dienen, sie haben auch eine selbstständige Aufgabe zu erfüllen.

Sie sollen jenen ihrer Schüler, die nicht in höhere Schulen aufzusteigen gesonnen sind, diejenige Bildung auf dem technischen Gebiete verschaffen, welche ohne tiefere, wissenschaftliche Studien erreichbar ist, und dadurch dem eigentlichen Gewerbsstande die Gelegenheit bereiten, sich die für seinen Beruf nöthigen Kenntnisse auf die geeignetste Weise zu erwerben.

Bei der bisherigen Beschaffenheit des öffentlichen Unterrichtes konnte sich die zahlreiche und wichtige Klasse der Bevölkerung, welcher die Pflege und Ausübung der industriellen Gewerbe obliegt, nicht diejenige technische Bildung aneignen, die ein so allgemeines und weit verbreitetes Bedürfniß ist. Die Folgen davon sind auffallend und hierin ist ein Hauptgrund zu suchen, warum die österreichische Industrie in einzelnen Zweigen hinter jener unserer westlichen Nachbarn zurückgeblieben ist.

Gegenwärtig, wo Veränderungen des österreichischen Zolltarifes bevorstehen durch welche das Prohibitivsystem gänzlich aufgegeben, und wo der große, durch seinen inneren Werth notwendig siegreiche Gedanke einer mitteleuropäischen Zolleinigung angestrebt wird, ist die Behebung dieses Uebelstandes, mehr als je zuvor, dringend nothwendig.

Die österreichische Industrie wird angewiesen in allen Zweigen die Konkurrenz mit dem Auslande zu bestehen; damit sie bestehen könne, müssen ihr auch die gleichen Bedingungen der Entwicklung geboten werden. Die geographische Lage Oesterreichs im Herzen Europas an dem gewaltigsten Strome des Welttheiles, welcher demnächst durch Schienenwege mit dem adriatischen Meere so gut wie mit dem der Ost- und Nordsee verbunden seyn wird, der Reichthum der verschiedenen Kronländer an den mannigfaltigsten Naturprodukten, die gesunde Kraft und verschiedenartige Befähigung seiner Völker verbürgen eine großartige und naturgemäße Entwicklung seiner Industrie.

Es bedarf nichts mehr, als daß die Vortheile, welche technische Bildung dem Gewerbsmanne unmittelbar und mittelbar zu Gebote stellt, allgemeinere Verbreitung finden, damit die österreichische Industrie jeden Kampf mit der ausländischen ungeschont

mysłem zagranicznym. To wymaga uregulowania całego obszaru nauk technicznych.

Ażeby to zadanie rozwiązać gruntownie, należy rozpocząć budowlę od dołu, i położyć trwałe i obszerne podstawy

Wasza Ces. Mość raczyłeś najwyższem postanowieniem Swojem z dnia 6. Września 1849 r. wraz z zarysami do organizacyi gimnazyjów, najtęskawiej za-
twierdzić ogólnie zarysy takiego planu dla szkół realnych, jako poprzednią ską-
zówkę przy założeniu takowych.

Stosownie do tego powinny szkoły realne, według potrzeb miejscowych, dzielić się na szkoły realne wyższe i niższe, te zaś ostatnie obejmować mniej lub więcej kursów rocznych.

Ażeby wprowadzić w życie takie szkoły realne niższe, nakazatem już z początkiem upłynionego roku szkolnego w obudwóch kursach rocznych tak zwanej czwartej klasy przy szkołach głównych, gdzie tylko można było, zaprowadzić takie zmiany w naukach, iż klasy te tworzyć mogą pierwsze dwa kursa roczne niższej szkoły realnej.

Rozpoznawszy starannie potrzeby ukształcenia przemysłowego w państwach Waszej Ces. Mości, i zważywszy do jakiego stopnia nauki publiczne do tego dopomódz zdołają, mając oraz na uwadze związek, w którym stoją publiczne zakłady naukowe między sobą, tudzież potrzebę podzielenia takowych w ten sposób, iżby każdemu uczniowi o ile możności podaną była sposobność, przy uregulowanym postępie w wykształceniu przechodzić z jednego do drugiego, z niższego do wyższego; uznałem za stosowne, dla wykształcenia przemysłowego niższego, o ile szkoła takowego udzielić może, zaprowadzić w powszechności szkoły realne niższe o dwóch kursach rocznych; dla młodzieńców zaś dążących do dalszego wykształcenia w zawodzie przemysłowym, lub zamierzających przejść do wyższej szkoły realnej, dodać do niektórych szkół realnych niższych, trzeci kurs roczny; mianowicie do tych, które połączone ze szkołą realną wyższą, zupelną szkołą realną stanowią mają.

Ze szkoły realnej niższej młodzieńce, dążący do wyższego wykształcenia technicznego, przejdzie do szkoły realnej wyższej, podzielonej także na trzy kursa roczne.

Szkoła realna wyższa obejmuje w swoim pojęciu istnienie na tem samem miejscu szkoły realnej niższej i obiedwie, połączone w jeden zakład, oddane zostaną pod spólny kierunek; szkoły zaś realne niższe, nie mające głównie na celu przygotowania do wyższego technicznego wykształcenia, lecz mające do czynienia z dziećmi, które zaraz do profesyi obracane być mają, zostaną jeszcze na przyszłość połączone ze szkołami dla ludu.

eingehen könne. Dazu ist eine zweckmäßige Regelung des gesammten technischen Unterrichtes nothwendig.

Soll aber diese Aufgabe gründlich gelöst werden, so muß der Bau von unten auf begonnen, und es muß ein fester, weit ausreichender Grund gelegt werden.

Euerer Majestät haben mit Allerhöchster Entschließung vom 6. September 1849 zugleich mit dem Entwurfe der Organifazion der Gymnasien die Grundzüge eines solchen Entwurfes für die Realschulen als vorläufigen Leitfaden bei der Errichtung derselben Allergnädigst zu genehmigen geruht.

Diesem zufolge hätten sich die Realschulen den lokalen Bedürfnissen entsprechend als Ober- und Unterrealschulen, und letztere wieder als Unterrealschulen von mehr oder weniger Jahrgängen zu gliedern.

Um derlei Unterrealschulen ins Leben zu rufen, habe ich bereits mit Beginn des abgelaufenen Schuljahres in den beiden Jahrgängen der sogenannten vierten Klasse der Hauptschulen, wo immer es thunlich war, jene Aenderung im Unterrichte angeordnet, welche sie geeignet machen soll, die ersten zwei Jahrgänge einer Unterrealschule zu bilden.

Ein sorgfältiges Erwägen der Bedürfnisse der gewerblichen Bildung in Euerer Majestät Staaten und des Grades, bis zu welchem der öffentliche Unterricht dieselbe vermitteln kann, so wie die Rücksicht auf den Zusammenhang, in welchem öffentliche Unterrichts-Anstalten unter einander stehen, und auf die Nothwendigkeit sie so zu gliedern, daß jedem Schüler so viel als möglich Gelegenheit geboten werde, unter Befolgung eines geregelten Bildungsganges aus der einen in die andere überzutreten, und aus den niederen in die höheren emporzusteigen, haben es als zweckmäßig erkennen lassen, daß für den niederen gewerblichen Unterricht, in soweit ihn die Schule geben kann, in der Regel Unterrealschulen von zwei Jahrgängen errichtet werden, für Jünglinge aber, welche eine weitere Ausbildung in gewerblicher Richtung anstreben oder in eine Oberrealschule überzutreten gesonnen sind, an einigen Unterrealschulen ein dritter Jahrgang beigelegt werde; was insbesondere bei jenen stattzufinden hat, die mit einer Oberrealschule vereinigt, eine vollständige Realschule bilden sollen.

Aus der dreijährigen Unterrealschule wird der Jüngling, welcher nach einer höheren technischen Bildung strebt, in die ebenfalls in drei Jahrgänge gegliederte Oberrealschule eintreten.

Die Oberrealschule setzt zu ihrem Bestehen das Vorhandensein einer Unterrealschule an demselben Orte voraus, und wird mit dieser zweckmäßig zu einer unter gemeinsamer Leitung stehenden Anstalt verbunden werden, während jene Unterrealschulen, deren Hauptzweck nicht die Vorbereitung für höhere technische Bildung ist, sondern, welche es vorzugsweise mit Kindern zu thun haben, die sich sofort den Gewerben zuwenden, noch in ihrer Verbindung mit den Volksschulen verbleiben sollen.

Oprócz szkół realnych niższych i wyższych, wymaga jeszcze potrzeba stanu przemysłowego, zaprowadzenia szkół rzemieślniczych niedzielnych, i właściwych szkół specjalnych dla pewnych gałęzi technicznego wykształcenia.

W szkołach rzemieślniczych ma być podana sposobność chłopcom i czeladnikom wykształcać się dalej bez przerwy w swych zatrudnieniach, dla tego też szkoły te wieczorami tylko w dniach tygodniowych, i w niedzielę odbywać się będą.

Już obecnie postarano się po części o to, aby rękodzielnicy odbierali także wykształcenie z popularnych wykładów matematyki, fizyki, chemii i mechaniki etc. udzielanych w instytutach technicznych i innych kilku zakładach naukowych, równie jak w nauce rysunków, i muszą oddać należne pochwały staraniom i ofiarom pieniężnym, które położyły i dotąd jeszcze łożą towarzystwa przemysłowe i rękodzielne w kilku krajach koronnych, równie jak gremia handlowe, i inne cechy w kilku miastach na te wykłady dla wykształcenia swych chłopców, i dla nauki wszystkich tych, którzy jej szukają; wszelako w pomnożeniu szkół tego rodzaju widzę istotny a tem samem konieczny środek do wykształcenia profesjonisty. Wtedy tylko, kiedy ten pożytek z takowych uzna w życiu praktycznym może i w nim powstać, i głęboko utkwieć zamiłowanie tego wykształcenia, które koniecznie krzewić należy, jeżeli profesje pomyślnie zakwitnąć mają. Ponieważ te szkoły ze szkołami realnymi w najbliższym związku stoją, i nauczyciele, przy ostatnich ustanowieni, także i tamtym służyć mają; przeto zaprowadzenie szkół realnych czyni możliwem pomnożenie szkół wieczornych i niedzielnych.

Będę miał później przedłożyć najuniżeniej Waszej Ces. Mości, do najwyższego potwierdzenia stosowne wnioski co do szkół takowych, jak skoro stosunki wykładu nauk w szkołach realnych uczynią możliwem pomnożenie szkół wieczornych i niedzielnych.

Szkoły realne wyższe, mają dostarczać zwykłego przygotowania do instytutów technicznych. Jednakże okazuje się potrzeba zaprowadzenia, oprócz tego po wszystkich instytutach technicznych, kursu przygotowawczego rocznego, w ten sposób, w jaki najwyższem postanowieniem Waszej Cesarskiej Mości, już jest zaprowadzonym we Wiedniu, w Bernie i w Gracu, a to dla uczniów z laty starszych, którzy pozyskawszy już usposobienie praktyczne w technicznym jakim zawodzie, pragną uzupełnić wykształcenie swoje teoretyczne w pewnych przedmiotach, a potem wstąpić natychmiast do instytutów technicznych.

Według tego, jak dozwolą okoliczności instytutów specjalnych, zakładów naukowych i inne stosunki, kurs ten mógłby być oddany pod kierunek dyrektora instytutu technicznego, lub szkoły realnej, a wykładaćby w nim mogli

Außer den Unter- und Oberrealschulen erheischt das Bedürfniß des Gewerbsstandes die Errichtung von Handwerker- Sonntags- und eigentlichen Spezialschulen für einzelne Zweige der technischen Bildung.

In den Handwerkerschulen soll den Lehrlingen und Gesellen die Gelegenheit geboten werden, sich ohne Unterbrechung ihrer Beschäftigung fortzubilden, weshalb sie nur an den Abenden der Wochentage und Sonntags abgehalten werden können.

Es ist für diesen Unterricht durch die populären Vorträge über Mathematik, Physik, Chemie und Mechanik etc., die an den technischen Instituten und einigen anderen Lehranstalten an Sonntagen stattfinden, so wie durch den Zeichnungsunterricht für Gewerbsleute schon jetzt theilweise gesorgt, und ich muß den Bemühungen und pekuniären Opfern, welche die Industrie- und Gewerbsvereine in mehreren Kronländern, so wie die Handelsgremien und andere Innungen mehrerer Städte für diesen Unterricht zur Bildung ihrer Lehrlinge und der Belehrung Suchenden überhaupt gebracht haben und noch bringen, meine volle Anerkennung zollen; ich erblicke jedoch in der Vermehrung dieser Art von Schulen ein wesentliches und darum unerläßliches Mittel zur Bildung des Gewerbsmannes. Nur wenn er den Nutzen derselben im praktischen Leben bewährt finden wird, kann auch in ihm der Sinn für jene Bildung, deren Verbreitung eine Nothwendigkeit ist, wenn anders die Gewerbe zur gewünschten Blüthe gelangen sollen, lebendig werden und tiefe Wurzeln schlagen. Da diese Schulen mit den Realschulen im nächsten Zusammenhange stehen und diese auch die Lehrkräfte für jene darbieten, so gibt die Errichtung der Realschulen auch die Möglichkeit, auf die Vermehrung der Abend- und Sonntagschulen, die nöthige Rücksicht zu nehmen.

Ich behalte mir vor, Euerer Majestät zur Allerhöchsten Schlußfassung die geeigneten Anträge über diese Schulen gehorsamst zu unterbreiten, sobald die Verhältnisse des zu regelnden Unterrichtes in den Realschulen die Möglichkeit der Vermehrung der Abend- und Sonntagschulen darbieten werden.

Die Oberrealschulen gewähren die regelmäßige Vorbereitung für technische Institute. Es wird jedoch nothwendig seyn, an allen technischen Instituten überdieß einen Vorbereitungs- Jahrgang, wie er mit Allerhöchster Genehmigung Euerer Majestät in Brünn, ferner in Wien und Grag bereits eingeführt ist, für solche Schüler vorgerückteren Alters zu errichten, die, nachdem sie schon eine praktische Vorbildung in einem technischen Berufe erlangt haben, ihre theoretische Ausbildung in einzelnen Gegenständen zu vervollständigen, und deshalb sofort in technische Institute einzutreten wünschen.

Dieser Jahrgang wäre, je nachdem es die Verhältnisse der speziellen Institute und Lehranstalten und andere Umstände bedingen, unter die Leitung des Direktors des technischen Institutes oder der Realschule zu stellen, und von dem Lehrpersonale dieser

nauczyciele obudwóch tych zakładów; coby zarządzić należało dla każdego miasta z osobna według zostającej do dyspozycyi liczby nauczycieli.

Na ten kurs przygotowawczy należałoby odesłać wszystkich kandydatów do studyjów technicznych, którzy już ukończyli rok 16 wieku swego, a nie są w stanie przygotowawcze swe wykształcenie, potrzebne do przyjęcia na te studyja, udowodnić egzaminem przyjęcia wymogom odpowiednim, lub świadectwami szkolnemi w formie przepisanej.

Dopiero na tej podstawie, która powyżej najpokorniej określona została, będzie można wprowadzić w życie dawno już przygotowaną stosowną organizacyę instytutów technicznych, po wysłuchaniu rady mężów, z profesyą obeznanym, zachowując sobie na późniejszy czas Waszej Ces. Mości okoliczne w tej mierze najpokorniej przedłożyć wnioski, mając wzgląd na szczególne potrzeby pojedynczych krajów.

Jako szczyt całej budowli szkół technicznych pożądanym jest oraz zakład, przeznaczony na to, ażeby w nim mieściły się wszystkie gałęzie technicznych nauk w jak największej dokładności, i ażeby w nim udzielano nauki, biorąc w pomoc wszelkie środki naukowe.

Z niego wychodzić mają nauczyciele dla szkół technicznych, w nim ludzie fachowi znaleźć mają sposobność dostąpienia wykształcenia zupełnego we wszystkich gałęziach umiejętności technicznych.

Instytut politechniczny we Wiedniu był już dotąd zakładem przygotowawczym dla większej części nauczycieli i przełożonych szkół technicznych. On jest skarbnicą doświadczeń, ustalonych w usposobieniu swem długim lat szeregami; on już położył wysokie zasługi tak około wydoskonalenia nauk technicznych, jakoteż około ich zastosowania w życiu przemysłowem, we wszystkich kierunkach, a przez wspaniałą, prawdziwie cesarską szczodroliwość, której doznawał ten instytut w każdym czasie ze strony świetnych przodków Waszej Ces. Mości, stał się w swoim rodzaju pierwszym zakładem w państwie i zaopatrzonym został w jak najbogatsze zbiory do ułatwienia nauki. Będzie zadaniem mojem wziąć na uwagę te modyfikacyje, przez które dalszy rozwój tego instytutu i dążenie do wymienionego celu jest możliwem, a w swoim czasie przedłożyć Waszej Ces. Mości stosowne w tym przedmiocie wnioski.

Jeżeli więc przy organizacyi całego obszaru nauk technicznych w cesarstwie postępować się ma wytkniętą wyżej drogą, należy początek uczynić od zaprowadzenia zupełnych szkół realnych.

To zaprowadzenie może już obecnie bez żadnej przeszkody mieć miejsce w tych krajach, w których już dokonaniem, lub przynajmniej przygotowaniem zostało przeistoczenie czwartych klas szkół głównych na szkoły realne niższe; do tych też tylko krajów ściągają się obecnie najpoddanejsze moje wnioski.

beiden Anstalten zu versehen, was für jeden Ort mit Berücksichtigung der vorhandenen Lehrkräfte zu bestimmen seyn wird.

In diesem Vorbereitungs-Jahrgange wären alle Kandidaten der technischen Studien zu verweisen, welche bereits das 16. Lebensjahr vollendet haben und nicht im Stande sind, ihre zur Aufnahme in diese Studien nöthige Vorbildung durch eine den Anforderungen entsprechende Aufnahmeprüfung, oder durch die vorgeschriebenen Studien-Zeugnisse nachzuweisen.

Erst auf der in dem Vorausgegangenen gehorsamst entwickelten Grundlage wird es möglich seyn, die schon lange in Verhandlung befindliche zweckmäßige Organisation der technischen Institute mit Benützung des Beirathes gewerbstkundiger Männer ins Leben zu führen, und ich behalte mir vor, Euerer Majestät darüber mit Berücksichtigung der speziellen Bedürfnisse der einzelnen Länder die umständlicheren Anträge abgesondert allerunterthänigst zu erstatten.

Als sehr wünschenswerth wird sich dabei als Schlüsselstein des Gebäudes technischer Schulen eine Anstalt darstellen, bestimmt, alle Zweige der technischen Studien mit möglichster Vollständigkeit zu umfassen, und mit allen wissenschaftlichen Behelfen zu lehren.

Aus ihr sollen die Lehrer für technische Unterrichts-Anstalten hervorgehen, und Fachmänner in allen Zweigen der technischen Wissenschaften eine vollendete Bildung zu erlangen Gelegenheit finden.

Das politechnische Institut in Wien ist schon bisher die Pflanzschule der meisten Lehrer und Vorsteher technischer Anstalten gewesen. Durch eine lange Reihe von Jahren gereifte Erfahrungen stehen ihm zu Gebote, es hat sich schon um die Ausbildung der technischen Wissenschaften sowohl, als auch um ihre Anwendung im gewerblichen Leben nach allen Richtungen im hohen Grade verdient gemacht, und ist durch die wahrhaft kaiserliche Munifizenz, welche Euerer Majestät glorreiche Vorfahren diesem Institute stets huldreichst zuzuwenden geruhten, bereits in seiner Art die erste Anstalt des Reiches und mit den reichhaltigsten Lehrmittelsammlungen ausgerüstet. Es wird meine Aufgabe seyn zu erwägen, und Euerer Majestät die geeigneten Anträge zu erstatten, unter welchen Modalitäten durch eine weitere Entwicklung dieses Institutes dem angedeuteten Ziele nachzustreben seyn wird.

Soll nun bei der Organisation des gesammten technischen Unterrichtes in dem Kaiserstaate auf der hier angedeuteten Bahn vorgegangen werden, so ist es nothwendig, mit der Errichtung von vollständigen Realschulen einen Anfang zu machen.

Diese kann schon jetzt ohne Schwierigkeit in den Ländern stattfinden, wo die Umgestaltung der vierten Klasse der Hauptschulen in Unterrealschulen bereits vor sich gegangen, oder doch angebahnt ist; auf diese Länder beschränken sich gegenwärtig meine allerunterthänigsten Anträge.

Co do Węgier, województwa Serbskiego z banatem Temeskim, Siedmiogrodu, Krocacji i Sławonii, i królestwa Lombardzko-Weneckiego, upraszam o pozwolenie przedłożenia później osobnych wniosków w tej mierze.

Jestto naglącą dla dobra ogółu potrzebą, ażeby tam, gdzie wyższe zakłady techniczne już istnieją, mianowicie we Wiedniu, w Pradze, we Lwowie, w Bernie i w Gracu znajdowały się także zupełne, szkoły realne wyższe, t. j. połączone ze szkołami realnymi niższymi, po części dla tego, iż są w związku ze stosownym uorganizowaniem instytutów technicznych, a nawet konieczną podstawą pomyślnego ich rozwoju, po części dla tego, iż te szkoły za wzór służyć mają tym, które po innych miejscach zaprowadzone być mają.

W tych miastach, z wyjątkiem Berna, już się znajdują szkoły realne, połączone z istniejącymi także instytutami technicznymi, złożone z dwóch kursów rocznych. Nauki, które w nich wykładają, można bez trudności zmodyfikować w ten sposób, iżby odpowiadały naukom, które, według planu organizacyjnego prowizorycznego w pierwszych dwóch kursach rocznych wyższej szkoły realnej udzielane być mają.

Ażeby więc w tych miastach zaprowadzić szkoły realne wyższe w sposób najodpowiedniejszy i najmniej kosztowny, wypadaloby istniejące także szkoły realne oddzielić od instytutów technicznych, i połączyć takowe z istniejącą już na tem samem miejscu szkołą realną niższą, a to w ten sposób, iżby obadwa kursa roczne tych szkół, stanowiły pierwszy i drugi kurs roczny szkoły realnej wyższej, a równocześnie przy tych szkołach, także trzeci kurs roczny szkoły realnej niższej utworzonyby został.

Przytem okazuje się niezbędną potrzebą, zaprowadzenia drugiej szkoły realnej wyższej tak w Wiedniu jakoteż w Pradze, z powodu rzeczywistych niedogodności, jakie z wielką nad miarę liczbą uczniów w istniejących już szkołach od lat kilku wynikają.

Druga szkoła realna w Pradze czeską być mus., ażeby zadowolnić potrzebę ludności narodowości czeskiej. Nagląca potrzeba takowej spowodowała mię do zaprowadzenia prowizorycznego najniższego kursu takowej już w upłynionym roku szkolnym; w bieżącym zaś roku szkolnym dodałem jeszcze do tego drugi kurs roczny szkoły realnej niższej; zarazem widziałem się spowodowanym, ażeby zmniejszyć napływ uczniów do szkoły realnej, dotąd przy instytucie politechnicznym jedynie tamże istniejącej, i zastępującej miejsce szkoły realnej wyższej, wprowadzić w życie przy niej także pierwszy kurs roczny szkoły realnej wyższej, przezco przygotowanym zostało, stopniowe jej rozwinięcie aż do przekształcenia na zupełną szkołę realną.

Ale nawet tam, gdzie jeszcze nie istnieją instytuty techniczne, okazuje się potrzeba zaprowadzenia szkół realnych.

In Betreff Ungarns, der serbischen Wojwodschafft mit dem Temeser Banate, Siebenbürgens, Kroaziens, Slavoniens und des lombardisch-venezianischen Königreiches behalte ich mir erfurchtsvoll vor, Euerer Majestät abgesonderte Vorträge zu erstatten.

Es ist ein dringendes Bedürfnis für das allgemeine Interesse, daß da, wo höhere technische Anstalten bereits bestehen, nämlich in Wien, Prag, Lemberg, Brünn und Graß vollständige, das heißt mit Unterrealschulen vereinigte Oberrealschulen vorhanden seien, theils weil sie in Verbindung mit der zweckmäßigen Organisation der technischen Institute, ja die nothwendige Grundlage ihres erfolgreichen Gedeihens sind, theils weil diese Schulen den an anderen Orten zu errichtenden zum Vorbilde zu dienen haben werden.

In diesen Städten, mit Ausnahme von Brünn finden sich bereits Realschulen, welche mit den daselbst vorhandenen technischen Instituten verbunden sind, und aus zwei Jahrgängen bestehen. Der in denselben erteilte Unterricht kann ohne Schwierigkeit so modifizirt werden, daß er demjenigen entspricht, welcher in den beiden ersten Jahrgängen einer Oberrealschule nach dem provisorischen Organisationsplane erteilt werden soll.

Um demnach in diesen Städten Oberrealschulen auf die zweckmäßigste und am wenigsten kostspielige Weise zu gründen, wären diese Realschulen von dem technischen Institute zu trennen, und mit einer bereits daselbst bestehenden Unterrealschule in der Art zu verbinden, daß ihre beiden Jahrgänge den ersten und zweiten Jahrgang der Oberrealschule bilden, während gleichzeitig an diesen Schulen ebenfalls der dritte Jahrgang der Unterrealschule zu errichten wäre.

Ganz unausweichlich jedoch ist es dabei, daß sowohl in Wien als auch in Prag sogleich noch eine zweite Oberrealschule eingerichtet werde, wegen der wesentlichen Nachteile, die aus der übermäßigen Schülerzahl in den schon Bestehenden seit einigen Jahren hervorgehen.

Die zweite Realschule in Prag wird eine böhmische sein müssen, um dem Bedürfnisse der Bevölkerung böhmischer Zunge zu entsprechen. Die dringende Nothwendigkeit einer solchen hat mich veranlaßt, den untersten Jahrgang derselben bereits im vorigen Schuljahre provisorisch ins Leben treten zu lassen und für das laufende Schuljahr den zweiten Jahrgang der Unterrealschule hinzuzufügen, und um zugleich den Andrang der Schüler zu der bisher allein bestehenden Realschule am technischen Institute daselbst, welche die Stelle einer Oberrealschule vertrat, zu ermäßigen, auch den ersten Jahrgang der Oberrealschule an ihr ins Leben zu rufen, wodurch zugleich ihre stufenweise Heranbildung zu einer vollständigen Realschule angebahnt wurde.

Aber auch da, wo noch keine technischen Institute bestehen, ist das Bedürfnis nach Realschulen vorhanden.

Szczególnie niezbędnie potrzebnem jest, zaprowadzić w każdym kraju koronnym jak najprędzej przynajmniej jedną szkołę realną niższą o trzech kursach rocznych, i przekształcić takową przez dodanie trzech kursów rocznych szkoły realnej wyższej stopniowo na zupełną szkołę realną, tam gdzie tego będzie potrzeba.

W tym względzie naprzód uwagę zwrócić należy na główne miasta krajów koronnych: Linc, Solnogród, Insbruk, Celowice, Lublanę, Tryjest, Zadrę, Opawę, Czerniowce i Kraków.

Co do kwestyi względem pokrycia kosztów tych szkół realnych, przyjętą powinna być zasada, iż szkoły, odpowiadające w tak wysokim stopniu interesom materyjalnym ludności tego miasta, w którym zaprowadzone być mają, z funduszków miejscowych założone i utrzymywane być powinny. Atoliż leży to niemniej w interesie powszechnej oświaty i przemysłowości, które niezbędnie wymagają, ażeby w krajach szczególnie przemysłowych przynajmniej po kilka szkół podobnych zaprowadzone zostały. Ta okoliczność usprawiedliwia, a nawet nakazuje, ażeby koszta do tego wymagane, o ile potrzeba zachodzi, pokrytemi były z funduszków publicznych, przeznaczonych na cel szerzenia wyższej oświaty; tam zaś, gdzie takowe oddzielne fundusze nie istnieją, ze skarbu państwa, lub z dodatków skarbowych. Czy tę część kosztów skarb państwa ponosić ma, czy też fundusz krajowy, to dopiero roztrząsane być może przy rozprawach, dotyczących ustanowienia budżetu krajów koronnych pojedynczych; w obecnej chwili nie pozostaje nic innego, jak tylko wstawić te koszta, podobnie jak inne dodatki do funduszu szkolnego, w ogólny budżet państwa.

Co się tycze mianowicie szkół realnych niższych, to najbliższą i przeważną korzyść z nich będą miały właśnie te miasta, w których założone zostaną; jest więc rzeczą słuszną, że rząd tylko wtenczas dostarczy środków do założenia tych szkół, jeżeli się do tego przyczynią miasta z funduszków miejscowych.

Ośmielał się zatem przedłożyć najpoddaszy wniosek, tej osnowy, iż zaprowadzenie zupełnych szkół realnych niższych w Lincu, Solnogradzie, Lublanie, Zadrze i w Opawie, tylko pod tym warunkiem będzie miało miejsce, jeżeli gminy same wystawią lokalności i ponosić będą koszta utrzymania takowych, równie jak koszta na środki pomocnicze do nauki, i na opłacenie potrzebnej służby z własnego funduszu lokalnego, mającego być utworzonym na ten cel. Pod tym warunkiem płace personalu nauczycielskiego, mającego być ustanowionym, z funduszu naukowego zaasygnowane być mają.

Ażeby ułatwić utworzenie własnych miejscowych funduszków dla szkół w mo-
wie będących, należy im przydzielić taksę, którą uczniowie na wstępie do szkoły za przyjęcie opłacić winni, i połowę taksy szkolnej, mającej się rocznie przez

Als unerläßlich nothwendig stellt es sich dar, in jedem Kronlande wenigstens Eine Unterrealschule mit drei Jahrgängen so bald als möglich zu errichten und dieselbe mit stufenweiser Hinzufügung der drei Jahrgänge der Oberrealschule, da wo sich das Bedürfniß nach einer solchen herausstellen wird, zu einer vollständigen Realschule zu gestalten.

Zunächst wären dabei die Hauptstädte der Kronländer, also Linz, Salzburg, Innsbruck, Klagenfurt, Laibach, Triest, Zara, Troppau, Czernowitz, dann Krakau zu berücksichtigen.

Was die Frage wegen Bestreitung der Kosten für diese Realschulen anbelangt, so muß wohl als Grundsatz angenommen werden, daß Schulen, welche in so hohem Grade den materiellen Interessen der Bevölkerung des Ortes, wo sie bestehen sollen, entsprechen, aus Lokalmitteln gegründet und erhalten werden. Allein auch die allgemeinen Interessen der Bildung und der Industrie sind wesentlich dabei bethelliget und vereinigen sich in dem unabweisbaren Bedürfnisse, daß in den gewerbereichen Ländern wenigstens einige solche Schulen errichtet werden. Dadurch erscheint es gerechtfertiget, ja geboten, daß die hiezu erforderlichen Kosten, in soweit es nothwendig ist, aus den öffentlichen für Zwecke der höheren Bildung bestimmten Fonds und da, wo solche selbständige Fonds nicht bestehen oder nicht zureichen, aus dem Staatsschatze oder durch Zuschüsse aus demselben bestritten werden. Ob dieser Theil der Kosten aus dem Staatsschatze oder aus Landesmitteln geleistet werden soll, wird erst bei den Verhandlungen über die Feststellung der Budgets der einzelnen Kronländer erörtert werden können, gegenwärtig erübriget wohl nichts, als sie gleich anderen Zuschüssen zu dem Studienfonde auf das Reichsbudget zu nehmen.

Was zunächst die Unterrealschulen anbelangt, so werden eben die Städte, in denen sie gegründet werden, den nächsten überwiegenden Vortheil davon haben, und es ist daher nicht mehr als billig, das von der Regierung nur dann die Mittel zur Errichtung dieser Schulen bewilliget werden, wenn auch aus Lokalmitteln mitgewirkt wird.

Ich erlaube mir daher den allerunterthänigsten Antrag, das auf die Errichtung vollständiger Unterrealschulen in Linz, Salzburg, Innsbruck, Klagenfurt, Laibach, Zara und Troppau unter der Bedingung eingegangen werde, wenn die Lokalitäten von den Gemeinden hergestellt und die Kosten für deren Erhaltung, sowie für die Lehrmittel und die Bezahlung der nöthigen Dienerschaft aus eigenen zu gründenden Lokalfonds bestritten werden. Unter dieser Bedingung dürften aber die Gehalte des neu anzustellenden Lehrpersonales vor der Hand aus den Studienfonds zu bewilligen seyn.

Um das Entstehen eigener Lokalfonds für diese Schulen zu erleichtern, wäre denselben die von den Schülern bei ihrem Eintritte in die Schule zu erlegende Aufnahme-Taxe und die Hälfte des von ihnen jährlich zu entrichtenden Schulgeldes zuzuweisen,

niech opłacać, druga zaś połowa wpływać ma do funduszu, pokrywać mającego płacę nauczycieli.

Zarząd takowy funduszków lokalnych powierzonyby był osobnej komisji, która składać się ma z dyrektora, jako prezydującego i z dwóch członków, przez gminę obranych; komisya ta postępować winna według statutu zatwierdzonego przez Ministerjum wyznań i oświecenia, a nad wykonaniem takowego czuwać ma władza szkolna krajowa.

Co do szkoły realnej w Czerniowcach, nie będzie potrzeba postępować tą samą drogą. Przedłożone już są życzenia, objawione na Bukowinie z bardzo wielu stron, ażeby takowa i obok innych szkół utworzona została kosztem funduszu religijnego grecko-nieunickiego, który według swego pierwotnego przeznaczenia, poświęcony jest także na rzecz szkół i zakładów naukowych; w tym przedmiocie będą wkrótce w stanie przedłożyć Waszej Ces. Mości osobny wniosek.

Co do zaprojektowanych szkół realnych wyższych, wypadnie wejść w układy z gminami Berna, Lwowa i Tryjestu w taki sam sposób, jak względem wspomnianych szkół realnych niższych.

W Krakowie chodziłoby głównie o przeistoczenie już istniejącej tam szkoły technicznej; a dochodzenia okoliczne, dopiero wykażą, o ile fundusze tamtejsze do tego wystarczą.

Według mego najuniżeńszego zdania, nie powinien rząd przy założeniu szkół realnych we Wiedniu i w Pradze usunąć się od dostarczenia potrzebnych lokalności i środków pomocniczych do nauki, ponieważ bardzo pożądanem jest, ażeby siły gmin tych dwóch miast tem więcej zwrócone były ku temu, aby zaradzić niedostateczności szkółek dla ludu w tych gminach, i mieć staranie o szkołach rzemieślniczych, w sposobie wyżej opisanym.

Wszelakoż w Wiedniu, przy oznaczeniu tej części miasta, w której druga szkoła realna ma być otworzona, wypadnie mieć wzgląd na to, jaką pomoc ludność jednej, lub drugiej części miasta do uzyskania lokalności stosownych przynieść będzie gotowa.

Szkoła realna niemiecka w Pradze i w Gracu utrzymywane były przez stany w składzie swoim dotychczasowym, ponieważ były założone jako szkoły przygotowane do zakładów technicznych stanowych.

Atoli uzupełnienie ich, według zasad wyżej wypowiedzianych, nie może paść ciężarem funduszom stanowym; musiałoby więc aż do uregulowania stosunków stanowych ze strony państwa być pokrytem.

W końcu muszę wspomnieć o szkołach realnych publicznych, polegających na funduszach prywatnych w Reichenbergu i w Rakonicach. Ażeby takowe

während die andere Hälfte dem Fonde, aus welchem die Gehalte der Lehrer bestritten werden, zuzufließen hätte.

Die Verwaltung dieser Lokalfonde wäre einer eigenen Kommission anzuvertrauen, welche aus dem jeweiligen Direktor als Vorstand und aus zwei von der Gemeindebehörde zu wählenden Mitgliedern zu bestehen, und dabei nach einem von dem Ministerium für Kultus und Unterricht zu genehmigenden Statut, dessen Einhaltung die Landesschulbehörde überwachen würde, vorzugehen hätte.

Für eine Realschule in Czernowitz wird es nicht nothwendig seyn, denselben Weg einzuschlagen. Es liegt bereits der in der Bukowina im ausgedehnten Masse laut gewordene Wunsch vor, daß eine solche nebst anderen Schulen auf Kosten des reichen griechisch nicht unirten Religionsfondes, der seiner ursprünglichen Bestimmung nach auch für Schulen und Studienanstalten gewidmet ist, errichtet werde, und ich werde in Kurzem in der Lage seyn, Euerer Majestät hierüber einen abgesonderten Vortrag zu erstatten.

Was die beantragten Oberrealschulen anbelangt, so wird mit den Gemeinden von Brünn, Lemberg und Triest eine ähnliche Verhandlung, wie hinsichtlich der besprochenen Unterrealschulen einzuleiten seyn.

In Krakau dürfte es sich wesentlich um eine Umgestaltung der bestehenden technischen Schule handeln, und die umständliche Verhandlung wird erst herausstellen, inwiefern die vorhandenen Fonde dazu ausreichen.

Meines ehrfurchtsvollen Erachtens sollte sich die Regierung bei der Errichtung der Realschulen in Wien und Prag auch der Kosten für die Herstellung der nothwendigen Lokalitäten und der Lehrmittel nicht entschlagen, weil es sehr wünschenswerth ist, daß die Kräfte der Gemeinden dieser beiden Städte denjenigen Maßregeln in größerem Maße zugewendet werden, welche sehr nothwendig sind, um der Unzulänglichkeit der Volksschulen in denselben abzuhelpen und für Handwerkerschulen der vorbezeichneten Art Fürsorge zu treffen.

In Wien wird jedoch bei der Bestimmung des Stadttheiles, in welchem die zweite Realschule zu errichten seyn wird, auf die zur Gewinnung geeigneter Lokalitäten in dem einen oder dem andern zu gewärtigende Beihilfe der Bevölkerung Rücksicht zu nehmen seyn.

Die deutsche Realschule in Prag und die in Graz wurden in ihrem bisherigen Zustande von den Ständen erhalten, weil sie als vorbereitende Schulen für die ständisch-technischen Anstalten errichtet wurden.

Die nach den vorangeschickten Grundsätzen erforderliche Erweiterung kann aber gegenwärtig nicht den ständischen Fonden auferlegt werden, und wäre sonach bis zur Regulirung der ständischen Verhältnisse vom Staate zu bestreiten.

Endlich muß ich mir erlauben, auch noch der auf Privatstiftungen beruhenden öffentlichen Realschulen zu Reichenberg und Raconitz zu erwähnen. Um sie dem Bedürf-

uorganizować zgodnie z potrzebami nauk przemysłowych w ogólności, i z celami ich szczegółowemi, mała już pomoc będzie dostateczną.

Racz Wasza Ces. Mość najlaskawiej upoważnić mnie do zaasygnowania tej pomocy z funduszków publicznych o tyle, o ile z funduszków miejscowych dostarczoną być nie może.

Jeżeli Wasza Ces. Mość raczy zatwierdzić niniejsze najpoddańsze wnioski, wówczas należy jeszcze oznaczyć, jaką płacę nauczyciele przy nowo-zaprowadzić się mających szkołach pobierać, i w jaki sposób uzdolnienie swoje do posad nauczycielskich wykazać mają.

Ośmielę się, co do ostatniego przedmiotu, przedłożyć Waszej Ces. Mości osobny projekt prawa. Co się zaś tycze płac, zdaniem mojem najpokorniejszem jest, przez wzgląd na wykształcenie nie tylko naukowe, ale równie i praktyczno-techniczne, którego od nauczycieliów żądać należy, jeżeli te szkoły zakwitnąć mają, dalej przez wzgląd na pomyślne widoki, otwierające się mężom takiego wykształcenia w zawodzie przedsiębiorstw przemysłowych, przy powszechnym postępie przemysłowości, iż jest nieodzowną koniecznością, oznaczyć płacę ich w sposób następujący:

Dla nauczycieli niższych szkół realnych zupełnych

1. we Wiedniu w kwocie tysiąc złt. r. z prawem posunięcia się po 10, a względnie po 20 latach służby do tysiąca dwóchset i tysiąca czterechset złt. r.;

2. w Pradze i Tryjeście w kwocie 800 złt. r. z prawem posunięcia się do tysiąca i tysiąca dwóchset zlr. r.;

3. w powyżej rzeczonych miastach głównych reszty krajów koronnych, w kwocie sześciuset złt. r., z prawem posunięcia się do ośmiuset i tysiąca złt. r.

Płace nauczycieli przy szkołach realnych wyższych byłyby o dwieście złt. r. wyższe.

Dyrekcję takich oddzielnych szkół realnych powierzyłoby Ministerstwo jednemu z nauczycieli za roczną remunerację trzechset złt. r. m. k.

Po kilkoletniej służbie, odbytej z wyszczególnieniem, przedstawionoby Waszej Ces. Mości tych prowizorycznych dyrektorów, w celu udzielenia im stałej posady, w którymto przypadku remuneracja ich zamienionaby została w płacę stałą.

Dyrektorowie szkoły realnej we Wiedniu pobieraliby oprócz tego zwykły dodatek na mieszkanie w kwocie stu pięćdziesiąt złt. reńskich.

niße des gewerblichen Unterrichtes überhaupt und den speziellen Zwecken derselben entsprechend zu reorganisiren, wird nur eine geringe Aushilfe erforderlich seyn.

Geruhen Euerer Majestät mich, insoferne diese Aushilfe aus Lokalmitteln nicht gewährt werden könnte, zu deren Bewilligung aus den öffentlichen Fonds Allergnädigst zu ermächtigen.

Wenn Euerer Majestät vorliegende allerunterthänigsten Anträge zu billigen geruhen, so ist es nothwendig, zu bestimmen, mit welchen Gehalten die Lehrer an den neu errichteten Schulen anzustellen seyn, und in welcher Weise sie ihre Befähigung darzuthun haben werden.

Ich werde mir erlauben, Euerer Majestät in letzterer Beziehung den Vorschlag eines Gesetzes abgefordert zu unterbreiten. Was aber die Gehalte anbelangt, so bin ich in Berücksichtigung der gleichzeitig wissenschaftlichen und praktisch-technischen Bildung, welche von den Lehrern gefordert werden muß, wenn diese Schulen gedeihen sollen, und der günstigen Ansichten, welche sich bei dem allgemeinen Aufschwunge der Industrie Männern von solcher Bildung auf dem Gebiete gewerblicher Unternehmungen eröffnen, des ehrfurchtsvollen Erachtens, daß es unerläßlich sei, sie in folgender Weise zu bemessen:

Für die Lehrer der vollständigen Unterrealschulen

1. in Wien mit Ein Tausend Gulden und der Vorrückung nach 10, beziehungsweise 20jähriger Dienstleistung in Eintausend zweihundert und Eintausend vierhundert Gulden,

2. in Prag und Triest mit achthundert, und der Vorrückung in Eintausend und zwölfhundert Gulden,

3. in den obbenannten Hauptstädten der übrigen Kronländer mit sechshundert und der Vorrückung in achthundert und Eintausend Gulden.

Die Gehalte der Lehrer an den Oberrealschulen wären um zweihundert Gulden höher zu stellen.

Die Direktion solcher selbstständiger Realschulen würde vom Ministerium einem der Lehrer gegen Remuneration von jährlichen dreihundert Gulden zu übertragen seyn.

Nach zurückgelegter mehrjähriger ausgezeichnete[r] Dienstleistung wären diese provisorischen Direktoren Euerer Majestät zur definitiven Anstellung vorzuschlagen, in welchem Falle sodann ihre Zulage in definitiven Gehalt überginge.

Die Direktoren der Realschule in Wien bezögen noch außerdem den üblichen Quartiergeldbeitrag von Einhundert fünfzig Gulden.

Do płac w tym sposobie oznaczonych, tylko ci nowo-mianowani nauczyciele prawo mieć będą, którzy udowodnią uzdolnienie swoje według przepisów wydać się mających.

Co do katechetów przy tych szkołach realnych, te same przepisy miejsceby miały, które obowiązują co do katechetów przy gimnazyach, znajdujących się w tych samych miastach.

Upraszając najuniższej Waszej Cesarskiej Mości o najłaskawsze zatwierdzenie przedłożonych wniosków, ośmielam się dodać w pokorze tę uwagę, iż wyszczególnione tu projekta, przed rozpoczęciem nowego roku szkolnego wcale jeszcze wykonanemi być nie mogą; a nawet w ciągu nowego roku szkolnego tylko częściowo mogą być zaprowadzone, dla tego też koszta, jakie ztąd wynikną, tylko powoli łozone będą.

Wiedeń 12. Lutego 1851.

Thun m. p.

140.

Cesarskie rozporządzenie z dnia 20. Marca 1851,

(w Dzienniku praw państwa, część XX. nr 72. wydana dnia 3. Kwietnia 1851),

mocą którego wydają się postanowienia względem rozstrzygania pretensyj, czynionych z tytułu praw prywatnych do uznanego za przepadły majątku osób, przez sąd wojskowy skazanych, i do dóbr zaskwestrowanych we Węgrzech, w Kroacyi, Sławonii, województwie Serbskiem, lub też w banacie Temeskim położonych, a należących do osób, o zdradę główną obwinionych.

Za przedstawieniem Mojej Rady ministrów, stosownie do §. 120. konstytucyi państwa, stanowią, co następuje:

§. 1.

Wszelkie pretensyje, jakie sobie roszczą osoby prywatne do majątku osób, o zdradę główną przez sąd wojenny skazanych, mają być załatwiane wedle przepisów niniejszego rozporządzenia, przez likwidacyję, albo ugodę na drodze administracyjnej, lub też w razie potrzeby na drodze prawa, bez różnicy, czy dobra położone są we Węgrzech, w Kroacyi i w Sławonii, w województwie Serbskiem, albo w banacie Temeskim, i czy zajęcie takowych rzeczywiście już nastąpiło, lub nie.

§. 2.

Do likwidowania takich pretensyj, ustanowioną będzie na drodze administracyjnej komisya, nosząca nazwę: „Komisyja likwidacyjna przepadłego majątku osób, przez sąd wojenny skazanych“. Przewodnictwem w tejże komisyi poruczonem

Auf die in solcher Weise geregelten Gehalte würden jedoch nur diejenigen neu anzustellenden Lehrer Anspruch haben, die ihre Befähigung der zu erlassenden Vorschrift gemäß nachgewiesen haben werden.

Hinsichtlich der Katecheten für diese Realschulen hätte in jeder Beziehung alles dasjenige zu gelten, was hinsichtlich der Katecheten der in denselben Orten befindlichen Gymnasien vorgeschrieben ist.

Indem ich Euerer Majestät um die Allergnädigste Genehmigung der gestellten Anträge allerunterthänigst bitte, erlaube ich mir noch die Bemerkung in tiefster Ehrfurcht beizufügen, daß die vorgeschlagenen Maßregeln fast durchgehends nicht vor dem nächsten Schuljahre und selbst dann nur theilweise werden in Ausführung gebracht werden können, so, daß auch die dadurch verursachten Kosten nur nach und nach zu bestreiten seyn werden.

Wien den 12. Februar 1851.

Thun m. p.

140.

Kaiserliche Verordnung vom 20. März 1851,

(im Reichs-Gesetzblatte, XX. Stück, No. 72, ausgegeben am 3. April 1851),

womit Bestimmungen über die Austragung von Privatrechts-Ansprüchen auf das für verfallen erklärte Vermögen von kriegsgerichtlich verurtheilten Personen und auf die mit Beschlagnahme belegten in Ungarn, Kroatien, Slavonien, der serbischen Wojwodschafft oder im Temeser Banate gelegenen Güter der des Hochverrathes Beschuldigten angeordnet werden.

Ueber Antrag Meines Ministerrathes habe Ich, gemäß dem §. 120 der Reichs-Verfassung, zu verordnen befunden, wie folgt:

§. 1.

Alle Ansprüche, welche Privat-Personen auf das für verfallen erklärte Vermögen der wegen Hochverrathes kriegsgerichtlich verurtheilten Personen zu stellen haben, müssen nach den Vorschriften der gegenwärtigen Verordnung durch Liquidirung oder Ausgleichung im administrativen Wege oder nöthigenfalls im Rechtswege ausgetragen werden, mögen die Güter in Ungarn, Kroatien und Slavonien, in der Wojwodschafft Serbien, oder im Temeser Banate liegen, und deren Einziehung bereits wirklich erfolgt seyn oder nicht.

§. 2.

Zur Liquidirung dieser Ansprüche im administrativen Wege wird eine Kommission unter der Benennung: „Liquidations-Kommission für das dem Verfall unterliegende Vermögen der kriegsgerichtlich verurtheilten Personen“ bestellt. Der Vorsitz in dieser

zostaje prezydentowi dyrekcji finansów we Węgrzech. Jako członkowie biorą przy niej udział szczególnie dyrektor król. spraw spornych (*causarum regalium director*), i jeneralny prokurator przy dystryktualnym sądzie wyższym; innych członków ustanawia ministerjum finansów.

§. 3.

Do tej komisji mają się wszyscy z pretensyjami swemi, jakie w tej mierze mają, zgłosić w przeciągu miesiący sześć, licząc od dnia dzisiejszego, w przeciwnym bowiem razie takowe za zgasłe będą uważane, i za niesposobne już dalej do likwidacyi ani drogą ugody, ani drogą prawa.

Takowemu zameldowaniu podlegać muszą nawet i te prawa, które już przed przełożeniem administracyi kameralnej, przed prokuratora jeneralnego, lub przed inne władze wniesiono, albo względem których przeciw samemu skazanemu w jakiegokolwiek władzy sądowej sprawę wytoczono. W przypadkach tego rodzaju winny strony w swem zgłoszeniu się odwołać się na rozpoczęte już w tej mierze rozprawy, ażeby urzędzonym być mogło oddanie ich do komisji likwidacyjnej.

§. 4.

Do pretensyj, sposobnych do zameldowania ich i likwidowania należą także prawa własności braci rodzonych (t. j. jednego ojca i jednej matki), i pretensyje małżonki lub wdowy skazanego, co do parafernaliów, allatury i dos legalis, o ile się te zasadzają na ustawach istniejących.

O ile dzieciom skazanego w szczególnych przypadkach, z łaski ma być wskazany jaki udział co do dóbr po dziadach pozostałych (awitycznych) to Mojemu własnemu pozostaje postanowieniu.

§. 5.

Pretensyje, pochodzące z interesów prawnych, względem których nie bez powodu wnioskować się daje, iż je tylko dla pozorów zawarto, lub że celem ich było wspieranie zbrodniczego przedsiębiorstwa, nie mogą do likwidacyi być sposobne. Mianowicie wyłączają się od likwidacyi wszelkie prawa z interesów pożyczki i innych podobnych, tudzież z darowizn, i innego bezpłatnego pozbycia się majątku ze strony skazanego, które z nim zawarto dopiero w tym czasie, kiedy uczestnictwo jego w rebelii (buncie). proklamacyą z dnia 3. Października 1848 wyrzeczonej, już powszechnie lub stronie szczególnie zostało wiadomem.

§. 6.

Prawa do wynagrodzenia szkody, które roszczą sobie strony prywatne przeciw skazanym, z powodu uszkodzeń, wyrządzonych im przez zbrodnię tychże,

Kommission wird dem Präsidenten der Finanz-Direktion in Ungarn übertragen. Als Mitglieder haben an derselben, insbesondere der Direktor der k. Streitfachen (causarum regalium director) und der General-Prokurator des Pesther Distriktsal-Obergerichtes Theil zu nehmen; die übrigen Mitglieder werden durch das Finanzministerium besonders bestimmt werden.

§. 3.

Bei dieser Kommission haben alle diejenigen, welchen Ansprüche zukommen, dieselben binnen sechs Monaten vom heutigen Tage anzumelden, widrigenfalls dieselben erloschen, und weder im gültlichen, noch im Rechtswege zu einer Liquidation geeignet seyn würden.

Dieser Anmeldung müssen selbst diejenigen Ansprüche unterzogen werden, welche bereits früher bei dem Vorstande der Kameral-Verwaltung, bei den General-Prokuraturen, oder anderen Behörden angebracht wurden, oder rücksichtlich deren gegen die Verurtheilten selbst, bei was immer für Gerichtsbehörden, Prozesse anhängig sind. In Fällen dieser Art haben die Parteien in ihrer Anmeldung auf die bereits anhängigen Verhandlungen hinzuweisen, damit die Uebergabe derselben an die Liquidations-Kommission eingeleitet werden könne.

§. 4.

Unter die zur Anmeldung und Liquidirung geeigneten Forderungen gehören auch die Eigenthumsansprüche der ungetheilten Brüder und die Ansprüche der Ehegattin oder Witwe des Verurtheilten, in Ansehung ihres Paraphernal-Vermögens, der Allatur und der Dos legalis, in soweit sie in den bestehenden Gesetzen begründet sind.

In wieferne den Kindern des Verurtheilten in besonderen Fällen aus Gnade ein Antheil an den ehemals avittischen Gütern einzuräumen sei, bleibt Meiner, Schlussfassung vorbehalten.

§. 5.

Ansprüche aus Rechtsgeschäften, rücksichtlich deren aus den obwaltenden Umständen mit Grund geschlossen werden kann, daß sie nur zum Scheine errichtet wurden, oder die Unterstützung des verbrecherischen Unternehmens zum Zwecke hatten, sind zu keiner Liquidirung geeignet. Insbesondere sind von der Liquidirung alle Ansprüche aus Darlehens- und anderen Vorgeschäften, dann aus Schenkungen und anderen unentgeltlichen Vermögens-Veräußerungen von Seite des Verurtheilten, ausgeschlossen, welche mit demselben erst zu einer Zeit eingegangen wurden, zu welcher dessen Theilnahme an der, laut Proklamazion vom 3. Oktober 1848 ausgesprochenen Rebellion bereits offenkundig, oder dem Gegentheile insbesondere bekannt war.

§. 6.

Die Ansprüche auf Ersatzleistung, welche Privatparteien wider die Verurtheilten, für die von denselben an ihnen durch das Verbrechen verübten Beschädigungen, stellen

nie są przedmiotem rozprawy ani w drodze likwidacyi, ani prawa. Co do praworoszezeń tego rodzaju, przedstawi Mi ministeryjum do uchwały Mojej wnioski, jakie w zachodzących przypadkach uzna za stosowne z słuźsznem uwzględnieniem okoliczności, miejsce mających.

§. 7.

Co do tych pretensyj, w terminie edyktałnym zameldowanych, które komisya likwidacyjna uzna za należyte, lub do zawarcia ugody, względem nich za sposobne, winna komisya wnioski swe na zaspokojenie lub zatwierdzenie zawartej ugody, przedłożyć ministerstwu finansów.

§. 8.

Jeżeli zaś komisya likwidacyjna pretensyję uzna za nienależytą, przeciw czemu rekurs miejsce ma do ministerstwa finansów, albo jeżeli, w razie przedłożenia, paragrafem właśnie poprzedzającym zarządzonego, zatwierdzenie ministerstwa finansów nie ma miejsca, tedy pretensyje do dalszego poszukiwania na drogę prawa odkazać należy. Zarazem jednak wyznaczy się stronie termin trzechmiesięczny, w którym wytoczyć będzie miała sprawę swą na drogę prawa, po upływie którego nie będzie miano żadnego dalszego względu na jej pretensyję.

§. 9.

Do rozstrzygnięcia pretensyj, na drogę prawa przekazanych, ustanowi się jako pierwsza instancyja, oddział sądu krajowego w Peszcie. Ta swe uchwały stanowić będzie w kolegium, składającym się z Prezydującego i najmniej czterech sędziów.

Jej członkowie złożeni będą z radców sądu krajowego peszteńskiego, temeszwarskiego i zagrzebskiego.

W tymże sądzie miejsce ma naprzeciwko skarbowi dalszy ciąg procesów, przed inne sądy przeciw skazanemu wytoczonych, jeżeli w tym względzie już przy komisji likwidacyjnej (§. 3.) nie przyjdzie do skutku żadna z powodem ugoda.

§. 10.

Wszelkie, do tego delegowanego sądu krajowego przez komisyję likwidacyjną przekazane pretensyje rozstrzygane będą wedle przepisu, zatwierdzonego przezemnie na dniu 3. Listopada 1849.

§. 11.

Każdy wierzyciel ma swą skargę przeciw dyrektorowi *causarum regalium*, jako zastępcy skarbu, stosować i przeprowadzać.

§. 12.

Jeżeli z wniesionych podczas terminu edyktałnego zameldowań pokazuje się, że pretensyje wierzycieli przewyższają znajdujący się majątek skazanego,

zu können glauben, sind kein Gegenstand einer Verhandlung im Liquidations- oder im Rechtswege. Ueber Ansprüche dieser Art wird das Ministerium die Anträge, welche es in vorkommenden Fällen unter billiger Berücksichtigung der obwaltenden Umstände für angemessen erachtet, Meiner Schlußfassung unterziehen.

§. 7.

Rücksichtlich derjenigen, innerhalb des Ediktal-Termines angemeldeten Forderungen, welche die Liquidations-Kommission für richtig, oder zur Abschließung eines Vergleiches für geeignet findet, hat sie ihre Anträge auf Befriedigung oder Genehmigung des abgeschlossenen Vergleiches an das Finanzministerium zu stellen.

§. 8.

Wenn dagegen die Liquidations-Kommission eine Forderung für illiquid erklärt, wogegen ein Rekurs nur an das Finanzministerium stattfindet, oder wenn im Falle der im vorhergehenden Paragraphen angeordneten Vorlegung die Bestätigung des Finanzministeriums nicht erfolgt, so ist die Forderung zur Austragung auf den Rechtsweg zu verweisen. Zugleich ist jedoch der Partei ein Termin von drei Monaten zu bestimmen, binnen welchem sie den Rechtsweg zu ergreifen hat, widrigenfalls kein weiterer Bedacht auf ihren Anspruch genommen werden würde.

§. 9.

Zur Austragung der, auf den Rechtsweg verwiesenen Forderungen, wird als erste Instanz eine Abtheilung des Landesgerichtes in Pesth delegirt. Sie hat ihre Beschlüsse in Versammlungen von einem Vorsitzenden und mindestens vier Richtern zu fassen.

Die Mitglieder derselben werden aus den Räten des Pesther, des Temesvarer und des Agramer Landesgerichtes zusammengesetzt.

Vor diesem Gerichte sind auch die, früher bei anderen Gerichten wider den Verurtheilten anhängig gemachten Prozesse, in soferne mit dem Kläger bei der Liquidations-Kommission darüber keine gültliche Ausgleichung zu Stande kommt (§. 3), wider den Staatschatz fortzusetzen.

§. 10.

Sämmtliche an dieses delegirte Landesgericht von der Liquidations-Kommission gewiesenen Forderungen, werden nach der von Mir am 3. November 1849 genehmigten Vorschrift ausgetragen.

§. 11.

Jeder Gläubiger hat seine Klage wider den Causarum regalium Direktor, als Vertreter des Staatschatzes, zu richten und auszuführen.

§. 12.

Im Falle aus den, während des Ediktal-Termines angebrachten Anmeldungen erhellet, daß die Forderungen der Gläubiger das vorhandene Vermögen des Verurtheil-

natenczas do woli zostaje komisji likwidacyjnej, żądać od dyrektora *causarum regalium* otworzenia upadłości w myśl, i wedle przepisu ustawy o upadłościach z roku 1840, bez przedsiębrania likwidacyi zameldowanych należności.

§. 13.

W takim razie wszelakoż zastrzega się także i fiskusowi prawo wystąpić w terminie konkursowym przeciw masie upadłości ze swemi pretensyjami, wypływającemi ze strony zastępstwa jego funduszów publicznych i kas, lub też z innych tytułów prawa prywatnego.

§. 14.

W razie upadłości oddział sądu krajowego, w §. 9. delegowany, będzie oraz właściwą co do upadłości władzą.

§. 15.

Zastąpienie masy upadłości, o ile rzecz idzie o likwidacyję pretensyj ze strony skarbu państwa, zostaje zawsze prawem dyrektora *causarum regalium*, które wykonuje przez dyrektorackiego fiskala, którego sam ustanawia; administracyja majątku zastrzega się wyłącznie władzy kameralnej, a wierzyciele upadłości muszą, co się tycze prowadzenia administracyi i procentów z dóbr, dopóki te nie zostaną sprzedane, zaprzestać na tych obliczeniach, jakie im zakomunikuje władza kameralna. Tylko za zezwoleniem ministerstwa finansów, może dyrektor *causarum regalium* rzec się zastąpienia masy, i administracyję majątku wierzycielom pozostawić, w którymto przypadku zastosowane być mają do tego przepisy ustaw o upadłościach.

§. 16.

Przeciw delegowanemu oddziałowi sądu krajowego w Peszcie idzie prawny rekurs do oddziału tamecznego wyższego sądu dystryktualnego, bez różnicy, czy zachodzi upadłość, lub nie. Równie i ten oddział złożonym będzie wedle zasady w §. 9. wyszczególnionej.

§. 17.

Przeciw delegowanemu oddziałowi wyższego sądu dystryktualnego peszteńskiego idzie prawne, wedle zatwierdzonego urządzenia sądowego dopuszczalne odwołanie się do najwyższego trybunału sądowego i kasacyjnego.

§. 18.

Co się zaś tycze majątku zasekwestrowanego osobom, przeciw którym nie zapadł wyrok sądu wojennego, spory prawne przed sąd wytoczone, lub też dopiero wytoczyć się mające, przez właściwe sądy będą rozstrzygane, a to podług praw prywatnych ogólnych, i w myśl nowej organizacyi sądowej; atoliż we wszystkich takich przypadkach prawnych skarga wytoczona i przeprowadzona

ten übersteigen dürften, so steht es der Liquidations-Kommission frei, durch den Causarum regalium Direktor, ohne sich in eine Liquidirung der angemeldeten Forderungen einzulassen, im Sinne und nach Vorschrift des Konkursgesetzes vom Jahre 1840, die Eröffnung des Konkurses zu verlangen.

§. 13.

In diesem Falle bleibt jedoch auch dem Fiskus vorbehalten, seine in Vertretung der öffentlichen Fonds, der Kassen, oder aus anderen Privatrechtstiteln fließenden Forderungen innerhalb des Konkursual-Termines wider die Konkursual-Masse geltend zu machen.

§. 14.

Für den Fall des Konkurses ist die im §. 9 delegirte Landesgerichts-Abtheilung die zuständige Konkursbehörden.

§. 15.

Die Vertretung der Konkursmasse bleibt, in soweit es sich nicht um Liquidirung von Forderungen des Staatsschatzes bei derselben handelt, stets dem Causarum regalium Direktor mittelst eines durch ihn zu bestimmenden Direktoral-Fiskales, die Verwaltung des Vermögens ausschließlich der Kameralbehörde vorbehalten, und die Konkursgläubiger haben sich über die Führung der Verwaltung und den Ertrag der Güter bis zu deren Veräußerung, mit dem ihnen von der Kameralbehörde mitzutheilenden Rechnungsabschluß zu begnügen. Nur mit Genehmigung des Finanzministeriums kann die Vertretung der Masse von Seite des Causarum regalium Directori aufgegeben, und die Verwaltung des Vermögens den Gläubigern überlassen werden, in welchem Falle die Vorschriften der Konkurs-Ordnung darüber in Anwendung zu treten haben.

§. 16.

Von der delegirten Abtheilung des Landesgerichtes in Pesth geht die gesetzliche Berufung, es möge der Fall des Konkurses vorhanden seyn oder nicht, stets an eine Abtheilung des dortigen Distriktual-Obergerichtes. Auch diese Abtheilung wird nach dem im §. 9 angegebenen Grundsatz zusammengesetzt.

§. 17.

Von der delegirten Abtheilung des Pesther Distrikt-Obergerichtes geht die gesetzliche, nach der genehmigten Gerichtsverfassung zulässige Berufung an den obersten Gerichts- und Kassations-Hof.

§. 18.

Was das mit Beschlag belegte Vermögen solcher Personen betrifft, gegen welche bisher noch kein kriegsgerichtliches Urtheil erlossen ist, so sind sowohl die bereits anhängigen, als auch die erst einzuleitenden Rechtsstreite, welche gegen ein solches mit Beschlag belegtes Vermögen gerichtet werden, vor den nach den gemeinen Privatrechten und im Sinne der neuen Gerichtsverfassung zuständigen Gerichten auszutragen; jedoch ist in allen diesen

będzie nie tylko przeciw dyrektorowi *causarum regalium*, jako zastępcy skarbu państwa, lecz też i przeciw nieosądzonemu jeszcze dawnemu posiadaczowi majątku, albo, gdyby ten nie był obecnym, przeciw kuratorowi, sądownie dla niego ustanowić się mającemu.

Przeprowadzenie tego rozporządzenia polecam Moim ministrom spraw wewnętrznych, finansów i sprawiedliwości.

Franciszek Józef m. p.

Krauss m. p.

141.

Rozrządzenie Ministerstwa kultury krajowej i górnictwa z dnia 20. Marca 1851,

(w Dzienniku praw państwa, część XX. nr. 73, wydana dnia 3. Kwietnia 1851),

do prowizorycznych kapitaństw górniczych w Stejer, Leoben, Celowcu, Hall, Joachinsthal, Miess, Przybram, Kuttenbergu i w Bernie, tudzież do sądów górniczych we Wieliczce, Samborze i Kołomyi,

mocą którego znosi się wydane na dniu 25. Października 1837, rozporządzenie względem urzędowego postępowania przy proźbach o nadanie lenna kopalniczego w razie zaniedbanego podania pokładu (położenia) pomiarów kopalnianych.

W celu uchylenia spostrzeżonych dotychczas niestosowności, które za sobą pociąga wydane na dniu 25. Października 1837 *) rozporządzenie względem urzędowego postępowania przy proźbach o nadanie lenna kopalniczego, widzi się Ministerjum kultury krajowej i górnictwa spowodowanym, znieść przepis, wedle którego w razie zaniedbanego podania pokładu pomiarów kopalnianych ustanowiono kary pieniężne w ilości pięciu i dziesięciu złt. r., a zarazem pierwszeństwo co do nadania lenna kopalniczego, wtedy dopiero z urzędu za zgasłe uznanem zostało, kiedy ubiegający się o to opieszali kopalniczy sam, po upływie czterech tygodni, po doręczeniu powtórnego dekretu karnego, sądowemu zleceniu zadosyć nie uczynił. Ministerjum toż nakazuje, ażeby się ściśle do przepisu patentu z dnia 21. Lipca 1819 **) stosowano, przyczem do woli zostawia się władzy górniczo-lenniczej, udzielić dalszy termin do wskazania położenia pomiarów kopalnianych, jeżeli przedłożone przez strony stanowcze powody, równie jak oznaczone przeszkody, pod ścisłą rozwagę wzięte się mające, dostatecznie usprawiedliwiają dalsze pozwolenie przedłużenia terminu.

*) W zbiorze politycznych ustaw i rozporządzeń, tom 65, stronica 497, i w części II. galicyjskiego zbioru ustaw prowinc. z roku 1837, l. 226, stron. 808.

**) Tamże, tom 47, stronica 287, i w galicyjskim zbiorze ustaw prowinc. z roku 1820, l. 1. stron. 1.

Rechtsfällen die Klage nicht nur gegen den Causarum regalium Direktor als Vertreter des Staatschazes, sondern zugleich auch gegen den noch nicht verurtheilten ehemaligen Besitzer des Vermögens, oder wenn er abwesend seyn sollte, gegen einen gerichtlich für denselben aufzustellenden Kurator zu richten und auszuführen.

Zur Vollziehung dieser Verordnung beauftrage Ich Meine Minister des Innern, der Finanzen und der Justiz.

Franz Joseph m. p.

Krauß m. p.

141.

Erlaß des Ministeriums für Landeskultur und Bergwesen vom 20. März 1851,

(im Reichs-Gesetzblatte, XX. Stück, Nro. 73, ausgegeben am 3. April 1851),

an die provisorischen Berghauptmannschaften zu Steier, Leoben, Klagenfurt, Hall, Joachimsthal, Mies, Pribram, Kuttenberg und Brünn, dann an die Berggerichte zu Wieliczka, Sambor und Kolomea,

womit die unterm 25. Oktober 1837 erlassene Verfügung über den ämtlichen Vorgang bei Muthungen im Falle der versäumten Angabe der Grubenfeldmaßlagerung aufgehoben wird.

Um die bisher wahrgenommenen Unzukömmlichkeiten zu beseitigen, welche die unterm 25. Oktober 1837 *) erlassene Verfügung über den ämtlichen Vorgang bei Muthungen mit sich führt, findet das Ministerium für Landeskultur und Bergwesen diese Vorschrift, wornach bei der versäumten Angabe der Lagerung der Feldmassen Strafbeiträge von fünf und zehn Gulden festgesetzt und die Muthung erst dann von Amtswegen gelöst wurde, wenn der säumige Muther selbst nach Umlauf von vier Wochen nach der Zustellung des zweiten Strafdekretes den gerichtlichen Auftrag unbeachtet ließ, außer Wirksamkeit zu setzen, und die Vergleichens-Behörden anzuweisen, sich genau nach der Vorschrift des Patentes vom 21. Juli 1819 **) zu benehmen, wobei der Vergleichens-Behörde die Ertheilung einer weiteren Massenlagerungsfrist unbenommen bleibt, falls die von den Parteien vorgebrachten standhaften Gründe und die bezeichneten Hindernisse, die genau zu erwägen sind, eine weitere Zugeständniß bezüglich der Fristverlängerung rechtfertigen.

*) In der Sammlung der politischen Gesetze und Verordnungen, Band 65, Seite 497, und in der II. Abtheilung der galizischen Provinzial-Gesetzsammlung vom Jahre 1837, Nro. 226, Seite 808.

**) Ebenda. Band 47, Seite 287, und in der galiz. Provinzial-Gesetzsammlung vom Jahre 1820, Nro. 1, Seite 1.

Jeżeli zaś ze strony ubiegającego się o pierwszeństwo co do nadania lenna kopalniczego, w udzielonym terminie nie nastąpiło ani podanie położenia pomiarów kopalnianych, ani o przedłużenie terminu nie upraszano, natenczas bez wszelkich okoliczności pierwszeństwo co do nadania lenna kopalniczego, z urzędu za zgaste uznaje się, o czem ubiegający się o to kopalniczy, zawiadomionym być ma; takowe tedy, za późniejszym upraszaniem tego kopalniczego, tylko jako nowe ma być uważane, na co też wydaną będzie stosowna karta, pierwszeństwo nadania lenna kopalniczego zastrzegająca.

O tem zawiadomione być mają wszystkie władze podrzędne i fabryki kopalnicze, dla wiadomości ich i zastosowania się, z tem nadmienieniem, iż przepis ten mocy nabywa z dniem 1. Czerwca 1851.

Thinnfeld m. p.

142.

Rozrządzenie Ministerstwa finansów z dnia 25. Marca 1851,

(w Dzienniku praw państwa, część XX. nr. 74, wydana dnia 3. Kwietnia 1851),

obowiązujące we wszystkich krajach koronnych, wyjąwszy Węgry, Siedmiogród, Kroacyją, Sławoniją, województwo Serbskie i banat Temeski, i królestwo Lombardzko-Weneckie,

o postępowaniu w sprawach podatku zarobkowego, i w ogólności o załatwieniu spraw, zachodzących w niektórych miastach, dotyczących podatku bezpośredniego.

W celu zaprowadzenia jednostajności w postępowaniu przy administracji podatku bezpośredniego, i zgodnie z rozporządzeniami, obwieszczone w dzienniku praw państwa z dnia 9. Sierpnia i 13. Listopada 1850 *), dotyczącymi podatku dochodowego i podatku od czynszów mieszkalnych, uznało Ministerstwo finansów w porozumieniu z Ministerstwem spraw wewnętrznych, za potrzebne, wydać następujące rozporządzenia:

1. Pierwszemi instancjami w sprawach podatku dochodowego są starostwa powiatowe.

2. We Wiedniu sprawami temi trudnić się ma administracja podatków także i na przyszłość, jednakże tylko w obrębie miasta Wiednia i przedmieść jego.

3. W tych miastach głównych kraju koronnego, w których interesa podatku bezpośredniego znacznej są objętości, ustanowione zostaną do sprawowania interesów, dotyczących podatku bezpośredniego, osobne administracje podatkowe.

*) Dziennik praw państwa z roku 1850, część CXIV. nr. 333. i część CL. nr. 445.

Wenn jedoch von Seite des Muthers innerhalb der gewährten Frist weder die Angabe der Massenlagerung erfolgt, noch um eine Fristverlängerung eingeschritten wird, so ist die Muthung ohne Weiteres von Amtswegen zu löschen, der Muthher hievon zu verständigen, und kann dieselbe über späteres Einschreiten des Muthers nur als eine neue Muthung behandelt und der Muthschein darüber ausgefertigt werden :

Hiernach sind sämmtliche Unterbehörden und Gewerke zur Wissenschaft und Darnachachtung mit dem zu verständigen, daß diese Vorschrift vom 1. Juni 1851 angefangen in die Wirksamkeit zu treten hat.

Thinnfeld m. p.

142.

Erlaß des Finanzministeriums vom 25. März 1851,

(im Reichs-Gesetzblatte, XX. Stück, No. 74, ausgegeben am 3. April 1851)

wirksam für alle Kronländer außer Ungarn, Siebenbürgen, Kroatien, Slavonien, der serbischen Woiwodschast und dem Temeser Banate, Dalmazien und dem lombardisch-venezianischen Königreiche,

über das Verfahren in Erwerbsteuer-Angelegenheiten und über die Besorgung der in einigen Städten vorkommenden Geschäfte der direkten Besteuerung überhaupt.

Zur Herstellung eines gleichmäßigen Verfahrens bei der Verwaltung der direkten Steuern und in Uebereinstimmung mit den durch das Reichs-Gesetzblatt bekannt gemachten Verfügungen vom 9. August und 13. November 1850 *) hinsichtlich der Hauszins- und Einkommensteuer findet das Finanzministerium im Einverständniße mit dem Ministerium des Innern folgende Anordnungen zu treffen:

1. Als erste Instanz in Erwerbsteuer-Angelegenheiten werden die Bezirkshauptmannschaften bestimmt.

2. In Wien hat die bestehende Steuer-Administration diese Geschäfte auch fernerhin, jedoch nur für den Umfang der Stadt Wien und ihrer Vorstädte zu besorgen.

3. In jenen Hauptstädten eines Kronlandes, in welchen die Geschäfte der direkten Besteuerung von bedeutender Ausdehnung sind, werden zur Besorgung der Geschäfte der direkten Besteuerung besondere Steuer-Administrationen errichtet.

*) Siehe Reichs-Gesetzblatt 1850, CXIV. Stück, Nr. 333, und CL. Stück, Nr. 445.

4. W innych miastach, nie podlegających starostwu powiatowemu, przydzielonem zostanie sprawowanie interesów podatków bezpośrednich osobnym komisjom, względem których zaprowadzenia szczegółowe obwieszczenie nastąpi.

5. Zakres działania pierwszych instancyj w sprawach podatku dochodowego obejmuje:

- a) wymierzenie podatku dochodowego;
- b) wykreślenie wymierzonego podatku dochodowego w przypadkach, w których nastąpiło złożenie przedsiębiorstwa, podlegającego podatkowi, lub w których przeniesiono za pozwoleniem zwierzchności mieszkanie - na inne miejsce zewnątrz okręgu gminy, lub w których ustaje pozwolenie prowadzenia przemysłu;
- c) utrzymanie w ewidencji katastru podatku dochodowego.

6. Drugą instancją w sprawach podatku dochodowego jest władza podatkowa (dyrekcja finansowa krajowa, lub dyrekcja podatkowa) w sprawach następujących:

- a) w dozwalaniu dłuższych terminów na wypłatę podatków;
- b) w upuszczaniu podatków w zakresie, wytkniętym pod dniem 20. Czerwca 1850 i z ograniczeniem, zawartem w dekrete kancelaryi nadwornej z dnia 15. Lutego 1832 *);
- c) rozstrzygnięcie rekursów założonych przeciw wymierzeniu pierwszych instancyj;
- d) w znizeniu podatków, przyznanem Najwyższem postanowieniem z dnia 4. Lutego 1832, w skutek zawieszenia wymiaru trzechletniego, lub zmniejszeniu czasowem, na szczególną prośbę stron;
- e) w utrzymywaniu w ewidencji katastru podatku dochodowego w całym kraju koronnym, na podstawie kwartalnych wykazów, zaszytych zmian przedłożonych od pierwszej instancji.

7. Termin, od którego nowe postępowanie w sprawach podatku dochodowego wejdzie w wykonanie, zostanie później w każdym kraju koronnym osobno obwieszony.

Krauss m. p.

*) Zbiór politycznych ustaw i rozporządzeń tom 60, stron. 16, i galicyjski zbiór ustaw prowinc. z roku 1832, l. 52, stron. 112.

4. In anderen Städten, welche einer Bezirkshauptmannschaft nicht unterstehen, wird die Besorgung der Angelegenheiten der direkter Steuern besonderen Kommissionen zugewiesen über deren Bestellung besondere Kundmachungen ergehen werden.

5. Der Wirkungskreis der ersten Instanzen in Erwerbsteuer = Angelegenheiten be- greift:

- a) die Bemessung der Erwerbsteuer;
- b) die Löschung der bemessenen Erwerbsteuer in den Fällen der Anheimsagung der steuerpflichtigen Unternehmung, der befugten Uebersiedlung in einen anderen Wohn- ort außer dem Gemeindebezirke oder der gesetzlichen Erlöschung einer Gewerbs- befugniß;
- c) die Evidenzhaltung des Erwerbsteuer = Katasters.

6. Zweite Instanz in Erwerbsteuer = Angelegenheiten ist die Steuer = Landesbehörde (Finanz = Landes = Direktion oder Steuer = Direktion) in Absicht auf folgende Geschäfte:

- a) die Steuerzufristungen und
- b) Nachsichten nach dem Wirkungskreise vom 20. Juni 1850 und mit der im Hof- Kanzlei = Dekrete vom 15. Februar 1832 *) enthaltenen Beschränkung;
- c) die Entscheidung über die Rekurse gegen die Bemessung der ersten Instanz;
- d) die mit der Allerhöchsten Entschliessung vom 4. Februar 1832 in Folge der Ein- stellung der Triennial = Bemessung zugestandenem Steuerherabsetzungen oder zeitlichen Mässigungen über besonderes Ansuchen der Parteien;
- e) die Evidenzhaltung des Erwerbsteuer = Katasters des ganzen Kronlandes auf Grund- lage der vierteljährigen Veränderungsausweise der ersten Instanz.

7. Der Zeitpunkt, von welchem das neue Verfahren in Erwerbsteuersachen Platz- zu greifen habe, wird nachträglich für jedes Kronland bekannt gemacht werden.

Krauß m. p.

*) Sammlung der politischen Gesetze und Verordnungen, 60. Band, Seite 16, und galizische Provinzial- Gesetzsammlung vom Jahre 1832, Nr. 52, Seite 112.

Rozporządzenie Ministerstwa finansów z dnia 30. Marca 1851, *)
 (w Dzienniku praw państwa, część XX. nr. 75., wydana dnia 3. Kwietnia 1851),

obowiązujące we wszystkich krajach koronnych,

**względem uwolnienia należności żyrów, albo cessay asygnacyj
 bankowych.**

Najwyższem postanowieniem z dnia 13. t. m. raczył Najjaśniejszy Pan Jego Ces. Mość zezwolić, ażeby uwolnienie od należności, przyznane żyrom wekslowym, w pozycyi taryfowej 102, n. prowizorycznej ustawy o należnościach od interesów prawnych, dokumentów, pism i czynności urzędowych, przyśłużyło także i żyrom albo cessayjom, umieszczonym na asygnacjach austriackiego uprzywilejowanego banku narodowego.

Krauss m. p.

*) Niniejsze rozporządzenie ministeryjne ogłosiła krajowa dyrekcja skarbowa rozporządzeniem z dnia 12. Kwietnia 1851, do l. 16269 wszystkim swoim podwładnym władzom, urządóm i organóm.

143.

Verordnung des Finanzministeriums vom 30. März 1851*),
 (im Reichs-Gesetzblatte, XX. Stück, No. 75, ausgegeben am 3. April 1851),

wirksam für alle Kronländer,

über die Gebührenfreiheit der Girci oder Zessionen von Bankanweisungen.

Seine Majestät haben mit Allerhöchster Entschliebung vom 13. d. M. zu genehmigen geruht, daß die den Girci der Wechsel in der L. P. 102, n, des provisorischen Gesetzes über die Gebühren von Rechtsgeschäften, Urkunden, Schriften und Amtshandlungen eingeräumte Gebührenfreiheit auch den auf den Anweisungen der österreichisch-privilegirten Nationalbank angelegten Girci oder Zessionen zuzukommen habe.

Krauß m. p.

*) Diese Ministerial-Verordnung ist mit dem Erlaße der Finanz-Vandes-Direktion vom 12. April 1851 Z. 16269 sammtlichen ihr unterstehenden Behörden, Aemtern und Organen bekannt gegeben worden.

Druckfehler: Berichtigung.

In dem am 29. Oktober 1851 ausgegebenen XVIII. Stücke des Landes-Gesetz- und Regierungsblattes hat sich im deutschen Texte, Seite 507, in der Kundmachung des Statthalters vom 27. März 1851 Z. 104, im zweiten Absätze, vierte Zeile, ein Druckfehler eingeschlichen. Es soll nämlich daselbst statt: „zur Entschädigung vorliegenden Gesuche“, vielmehr heißen: „zur Entscheidung vorliegenden Gesuche“.

